

IZR. TANÜGYI ÉRTESÍTŐ

Felelős szerkesztő: Barna Jónás.

Megjelen minden hó 1-én. — Kiadja az „Orsz. izr. tanító-egyesület.” — Előfizetési ár: nem tagok számára egész évre 2 frt. — Az egyesület tagjainak díjmentesen jár. — Az előfizetési pénzek és tagsági díjak Győri Adolf egyesületi pénztároshoz VI., Eötvös-utca 6. szám, küldendők. Szerkesztői iroda: VII., Sip-utca 12. sz.

TARTALOM: A pesti izr. hitközség iskolaügye. Irta: Barna Jónás. — Az aforizmákról. Irta: Lederer Ábrahám. — A zsidó iskolák létkérdéséhez. Irta: Klein Salamon. — A német nyelvtanítás az elemi iskolákban. Hajnal Jakabtól. — Egyesületi élet. — Elnöki posta. — Levelezés. — Könyvismertetés. — Tanügyi mozgalmak. Irta: B. J. — Vegyesek. — Szerkesztői üzenetek. — Hirdetések.

A pesti izr. hitközség iskolaügye.

Emberbaráti és kulturális intézmények fényes sora dicséri azt a fennkölt szellemet, mely a pesti izr. hitközség előljáróságát istennek tetsző missziójában vezérli. Nincs felekezeti hitközség talán az egész föld kerekén, mely a maga erejéből, aránylag rövid 5—6 évtized alatt oly sokféle irányban közhasznú és kiváló fontosságú intézményeket létesített volna, mint székesfővárosunk izraelita hitközsége. Elismerésünk és hálánk ama derék férfiak iránt, kiknek ezen alkotások egész sorozatában kiváló részök volt annál nagyobb, mert az általuk megteremtett erkölcsi, szellemi és anyagi javak részesei nem pusztán a pesti hitközség tagjai és azok családjai, hanem minden szükkeblüségtől menten sok esetben országos jellegűek azok és mi a zsidó szellemet, a hamisítatlan zsidó felebaráti szeretet isteni eredetében feltünteti, nyilvánul abban, hogy általános emberi célokat szolgálnak, nem ismerve a felekezeti exkluzivitás szükkeblű korlátozásait.

Számos nagy hitközségre mutathatunk — de csak a hozzánk legközelebb eső bécsi hitközségre utalunk — melynek legbecsesebb institutióját, megállhatásunknak biztos talaját, a korszellem áramlata magával ragadta, elsöpörvén az iskolát, mely felekezeti létünknek életet adó gyökere. Ezekkel szemben a pesti izraelita hitközség össze tudta egyeztetni hazafias érzületét a szentíráson alapuló egyházi és felekezeti érdekeivel és nagy áldozatokkal fentartotta és fejlesztette iskoláit, melyek minden kétséget kizárólag berendezés, fegyelem, a bennök uralkodó szellem és az elért eredmények tekintében a legeslegelsők közé tartoznak az egész országban. A pesti izr. hitközség, mely mindig liberális elveket vallott, nem üzött frivol játékot a liberalizmus hangoztatásával és ennek örve alatt nem bujt ki szent, de nehéz kötelességeinek teljesítése alól, mikor a hetvenes évek legelején iskoláinak feladása ismételten szóba került.

Ezeket kellett előrebozsátanunk, midőn ez alkalommal lapunk hasábjain a pesti izr. hitközség iskolaügyéről esik szó. Mert hiszen sokszor kívánczozott

kezünkbe a toll, sokszor tolakodott ajkunkra a szó, hogy az érdekes hitközség iskolaügyével foglalkozzunk, de mindannyiszor letettünk e szándékunkról, mert véleményünket sem a személy tekintélye, sem szavunk sulya nem támogatta volna. Most azonban, midőn az „Egyenlőség“ utolsó számában „A pesti izr. hitközség tanszemélyzetének díjazása“ czimen dr. Réthy Mór, műegyetemi tanár, mint a IX. ker. iskolaszék elnöke, egyéniségének és tekintélyének sulyával rámutat némely szembeötlő visszaállásra, nem illethet minket sem senki a szerénytelenség vádjával, ha mint e lapok szerkesztője, mint felekezeti tanügyünk ez idő szerint egyik hivatott képviselője, a felvetett eszmék tisztázásához hozzájárulni kötelességünknek ismerjük.

Mindenek előtt pedig szeretettel üdvözljük dr. Réthy Mór urat, kinek neve még azon fényes sorok közül is kiválik, melyekkel a pesti izraelita hitközség vezetőségében találkozunk. Mint a nagyválasztmány tagja, nem elégszik meg azzal, hogy az előjáróság közjóra törekvő intézkedéseit egyszer egy évben tudomásul vegye, hanem számos hitfelével együtt, kik tudományos életünk képviselői és kik közhasznú tevékenységöknél fogva vezető szerepre hivatottak bármely országos testületben is, részt kér magának és társainak a munkából, mely csak a pesti izraelita hitközség és a felekezet üdvére vezethet.

Dr. Réthy Mór, a pesti izr. hitközség ez évi közgyűlésén mindenek előtt arra az anomáliára akart utalni, mely a hitk. tanítók és tanárok és a fővárosi és állami hasonló minőségben alkalmazottak díjazása tekintetében, az előbbiek hátrányára, tapasztalható. De mert a hely, a hol felszólalt, nem volt alkalmas, hogy érveit kifejtse és állításait részletesen igazolja, az „Egyenlőség“-ben emeli fel szavát tanítóink és tanáraink mellett. Érdekes az a táblázatos kimutatás, melyben megczáfolhatatlan számok bizonyítják, hogy éppen azon személyzet, mely hitközségünk legvitálisabb érdekeit, iskolaügyét szolgálja, fizetés tekintetében messze mögötte marad a főváros tanszemélyzetének. Az elemi iskolai elsőfokú tanító e kimutatás szerint 460 koronával, az elsőfokú polgári iskolai tanár 900 koronával nyer kisebb fizetést, mint a székesfővárosnál alkalmazott kolléga, sőt a mennyiben a polgáriskolai tanárnak középiskolai képesítése nincsen, a korpótléknál elszenvedett veszteségeken kívül csak a törzsfizetésnél és lakbér kiszabásánál 1100 koronával marad fővárosi kollégája mögött. Pedig a tisztességesebben díjazott fővárosi tanítók és tanárok is rendszerint mellékjövedelemre vannak utalva, hogy a fővárosi étellel járó igényeknek némiképen és első sorban a családfenntartással járó nehéz kötelességeknek megfelelhessenek és bátran merjük állítani, hogy a székesfőváros tanítóinak és tanárainak nagy átlaga a szó szoros értelmében elsüppedne az adósságok fertőjében, ha az ipar- és kereskedő tanoncziskolák, valamint az óradijak révén személyenként nem jutnának átlagosan még 800 korona mellékes jövedelemhez, mely háztartásuk egyensúlyának teljes felbillenésétől némileg megóvjá őket. Ne higgye a pesti izr. hitközség érd. előjárósága, hogy a székesfőváros csupán jó kedvének és nagylelkűségének egy őrizetlen pillanatában adta meg tanítóinak és tanárainak azt a fizetést, melyre ma némelyek, mint fényes ellátásra szeretnek

utalni; mi, kik évtizedek óta állunk némi összeköttetésben a főváros nem egy előkelő oszlopos tagjával, egész határozottan állithatjuk, hogy midőn a városháza atyái a tanítók és tanárok mai ellátásának fokozatait megállapították, azon alternativa előtt állottak, hogy vagy felemelik a fizetéseket, vagy csődbe kergetik az eladósodott tanítók és tanárok kilencz tizedrészét. Hallom ugyan az ellenvetést, hogy hiszen a hitközség is módot nyújt a nagyobb jövedelemre, midőn némi óratöbblettekkel és főleg a községi iskolákban nyújtandó, a fölálдоzásig terhes hitoktatással segít tanítói sorsán, csak ne feledjük aztán e mellett, hogy ezen rendszerint 600 koronára rugó mellékjövdelemmel együtt a 20—25 év óta működő zsidó tanító még oda sem jutott el nagy munkája árán, hogy a hitközségtől nyert jövedelme elérné a fővárosnál ugyanannyi idő óta működő tanítónak korpótlékos törzsfizetését. Minden tiszteletünk mellett nem hallgathatjuk el a kérdést, hogyan véli összeegyeztethetőnek a hitközség érd. előjárósága munificens eljárásával, hogy miglen alkalmazottainak dotációjában nagylelkűsége előtt meg kell hajolnunk, két polgáriskolai tanárnak azon szegényes 200 koronáját is törli, mely személypótlék czimén és azon munka révén járna nekik, melyet a polgáriskolában teljesítenek és mely sovány, nagyon sovány elismerésül szolgálna azon megtisztelő előléptetésért, mely őket diplomájuk alapján a felsőbb intézetbe emeli. S ha meggondoljuk, hogy ezen javaslatba hozott 2—200 korona törlése azért vált szükségessé, hogy egy jól díjazott temploménekes 400 korona remunerciót nyerjen, aggódva kérdezzük, hogy a hitközség irodáiban elhelyezett személyzet fizetésének évek óta ismétlődő emelése és a tanszemélyzet fizetésének aránytalansága nem-e tanítóink és tanáraink rovására történt? Nem fogadhatjuk el érvül, a mit különben gyakran hallottunk hangoztatni, hogy az egyes irodaosztályokban alkalmazott személyek tisztességesebb dotálása azért lehetséges, mert ott kevesebben vannak, a tanítók és tanárok pedig sokan, mert hiszen a tanítók és tanárok sem vihetnek egy nagy közös háztartást spártai fegyelemmel, egyszerűséggel és önmegtagadással, hanem idegbontó munkájok révén a tisztességes ellátásra legalább oly jogosan tarthatnak igényt, mint a hitközség többi derek, kötelességtudó hivatalnokai, kikről épenséggel nem akarjuk állítani, hogy aránylag tisztességesebb dotációjuk mellett arkadiai állapotban leledzenének.

De azt hisszük: a tanszemélyzet mostoha ellátásának részletezése részünkről legalább is fölösleges és az érd. előjáróság tudatában is van, hogy itt hiba van a kréta körül. Mert máskülönben hogyan eshetnék meg, hogy hitoktatói, tanítói, vagy tanári állásokra majdnem soha sem hirdet pályázatokat. Érténők ez eljárást, ha az érd. előjáróság megbízná iskolaügyi szakosztályát, hogy üresedés esetén hívja meg a legkiválóbb tanítók egyikét, amint ezt a pesti evang. pesti hitközség évtizedek óta gyakorolja és a mint a mi előjáróságunk is a többi bransoknál nagy költséggel megcselekszi. Csakhogy mert a tanszemélyzet fizetése mostohán van kiszabva, nem keresheti a kiváló erőket és igazán nem az előjáróság érdeme, ha a véletlenül, vagy protekció útján intézeteibe került tanár vagy tanító megfelel, sok esetben fényesen megfelel, ámbár ennek ellenkezőjével is találkozunk, a mint nem egy elzül-

lött, vagy nem a hitközség szolgálatára méltó existencia példája mutatja. Helyes és megszívlelésre méltó tehát Dr. Réthy Mórnak azon kérés alakjában mondott követelése, hogy a tanszemélyzet összes állásai nyílt pályázat útján töltesse be, mert nagy jutalom és kitüntetés számba kell hogy menjen, midőn több évi eredményes munkásság után tanító, tanár vagy hitoktató a hitközség szolgálatában helyet foglalhat. Persze a fizetést is ezen felfogáshoz kellene szabni és itt van a hiba a kréta körül. Mi már megettük tanítói kenyerünk javát-savát és állásunknál fogva sem kelthetjük annak látszatát, mintha szubjektív benyomások alatt írónok e sorokat, de mindenkor mélyen fájlaljuk, midőn oly gyakran ismétlődik, hogy a hitközség oly fiatal tanítókat fogad szolgálatába, kiknek helyébe a hitközséghez sokkal méltóbban illenének azon jeles vidéki tanerők, kik érdemre érdemeket halmoztak és így az előljáróságnak iskoláival való büszkélkedését még inkább igazolnák. Ámde ezen eljárást, mely a kritikát maga ellen kihívja, egy másik körülmény még inkább súlyosbitja. Értjük ez alatt azon elítélendő rendszert, mely helyettes tanítókkal és tanárokkal laborál és mely minden rendű és rangú iskolának, minden oktatásnak rákfeneje. Kik azok, kik évek hosszú során át hajlandók a bizonytalanság bilincseit viselni, mely a helyettes állapottal jár? Vagy olyan tanerők, melyek a pesti hitközséghez nem méltók, mert valamire való iskolához nem választják meg őket, vagy olyanok, kik a hitközséget mint jó fejős tehenet kezelik. Kérdezzük: méltó-e ezen eljárás a pesti izr. hitközséghez, mely reputációjára joggal annyira féltékeny és mely mindenütt áldozni tud, hol instituczióinak emeléséről van szó. Épen a legfontosabb, a közoktatásügy volna mostoha gyermeke, épen itt nem tudna rendet csinálni, épen itt rettenne vissza az áldozatoktól, melyekkel az ügy szabályozása jár? Ezt elhinnünk nem lehet s meggyőződésünk, hogy Dr. Réthy Mór és elvtársai felszólalása az érdemes előljáróságot az állások szervezésére és szabályszerű betöltésére fogja indítani. Egyáltalában azon benyomást nyertük, hogy a pesti izr. hitközség érd. előljárósága épen tanügye körül nem fejt ki oly országos, az egész felekezetre üdvösen kiható és példát adó munkásságot, melyre soraink bevezető részében utaltunk. Már a harminczas években kérte a pesti izr. hitközség érd. előljárósága, engedné meg neki a helytartó tanács, hogy a felekezet számára nagy áldozattal tanítóképzőt állíthasson és ma majdnem két emberöltő után, akkor, midőn felekezetünk növevelésén fordul meg jövő sorsunk, daczára, hogy helyiségek és tanerők rendelkezésünkre állnak, odaadjuk gyermekeinket a Moloch torkába, az ország hitközségeinek, első sorban pedig a pesti hitközség közönyössége folytán. Mert pénz mindenre telik, csak akarni kell, de mert közönyösek vagyunk; leánygyermekeink, kik a tanítónői pályára lépnek, ha a házon kívül neveltetnek, elvesztek a zsidóságra nézve örökre. Azt különben, hogy a pesti izr. hitközség előljárósága épen a közoktatásügy dolgaiban nem fektet rá súlyt, hogy jó példával a felekezetre országosan hasson, mutatják a 3 évről 3 évre ismétlődő országos felekezeti tanitógyűléseink is, hol ő Excellenciája, a Minister ur képviselteti magát, de a hitközség, melynek jóakarátát, támogatását ezen országos egyesület bőven élvezi, az ország zsidó tanítósa, mely közgyűlései alkalmával ezen hitköz-

ség termeiben tartja tanácskozását, nem részesül abban a kitüntetésben, hogy a m. kormány képviselője mellett első jótévőjének, az előljáróságnak képviselőjét is üdvözölhetné.

Sok, nagyon sok mondani valónk volna még, mely megszívlelésre méltó, de egy közlemény szűk keretébe nem szorítható. Ez alkalommal csak visszhangként emeltük fel szavunkat dr. Réthy Mór cikkére, ki azzal nagy szolgálatot tett már is felekezetünk fővárosi tanügyének és mi csak arra kérjük, ne lankadjon, hanem folytassa tovább. Az „Egyenlőség” nagyérdemű szerkesztőjének megjegyzéseire ezuttal nem reflektálunk. Mi sértőnek találjuk, midőn a pesti hitközséget, mint felekezetet a piripócsi ref. eklézsiával állítja egy sorba és szarvas hibában leledzik, midőn a zsidó tanítók javadal-mazását legalább oly kedvezőnek tünteti fel, mint az állami vagy felekezeti tanítók fizetését, megfeledezvén, hogy az állami és felekezeti tanítók lakás- és kertilletményt is élveznek a törzsfizetésen felül, miglen a szegény zsidó tanító fizetésébe már az a lakbér is be van tudva, mely nincs és mely 100—120 frt erejéig nyugdíjaztatásuk alkalmával mégis levonásba kerül. Meg vagyunk róla győződve, hogy az „Egyenlőség” t. szerkesztője alaposabb információ után a pesti tanszemélyzet mellett foglal állást és ezért ajánljuk, ha már épen összehasonlításokban leli kedvét, hasonlítsa össze a pesti izr. hitközséget a pesti ág. ev. hitközséggel, mely szintén iskolafentartó a fővárosban.

Egy kézzelfogható eredményt azonban már is konstatálhatunk. A pesti izr. hitközségnek iskolaügye ezentul a nyilvánosság előtt is tárgyalatni fog és reméljük, hogy a tárgylagos eszmecsere sok nemes gyümölcsöt fog érlelni.

Vajha e reményünk teljessednék!

Barna Jónás.

Az aforizmákról.*)

Megboldogult Lederer Bernátnak, egyesületünk alapító jótévőjének halála 20-ik évfordulója van ma. Azért gyülekeztünk tehát egybe, hogy jótévőnk és annak bold. jószívű és nemes lelkű neje, Lederer Mária iránt a kegyelet és a hála kötelességét lerójuk, és ezen célból a t. elnök úr azon engem nagyon megtiszteltető feladatot szives volt rám bízni, hogy ezen alkalommal a szokásos pedag. emlékbeszédet megtartsam. Én ezen megbízást hálával elfogadtam és bátor leszek a mai emlékbeszédemben az *aforizmákról* értekezni.

De mindenek előtt czélszerűnek tartom ezen tárgy választását indokolni. 1897. évi január 9-én az orsz. izr. tanítóegyesület 70-ik születésem napját rendkívüli, jóindulatú, kitüntető és reám nézve felejthetlen módon ünnepelni sziveskedett engem és a t. választmány megegyezésével Barna Jónás tanár és az Izr. Tanügyi Értesítő szerkesztője ezen alkalomból egy ünneplapot adott ki, melyet Dr. Wlassics Gyula vallás- és közoktatásügyi miniszter és Zsilinszky Mihály államtitkár urnak első sorban igen becses nagyon jóakarátú és engem megtisztelő soraikkal disziteni méltóztattak és melybe a leghiresebb tanférfiak, ezek között 200 barátom és volt tanítványom szívélyes, eszes és alkalmi aforizmákat beküldeni sziveskedtek.

Már ezen idő előtt és ezen idő után nagyon sok emléklap jelent meg és ezeket az én tiszteletemre kiadott ünneplappal összehasonlítva, különböző

*) Fölolvastatott az orsz. izr. tanítóegyesület közp. választmánya által néhai Lederer Bernát alapító tag emlékének tiszteletére 1901. évi május 6-án rendezett ünnepélyes ülésben.

érzelmeik és gondolatok keltek lelkemben, melyeknek kifejezést adni szívemnek több évi óhaja volt, és azért felhasználtam a mai emlékbeszédet szívem parancsának követésére, és a mai napon egyuttal nemcsak a t. választmány és az orsz. izr. tanítóegyesület nevében fogok hálával megemlékezni bold. jóltevőnkéről, hanem az én nevemben is fogok hálát mondani a t. szerkesztőnek és a t. választmánynak az akkori időben tiszteletemre és örök öröömre kiadott érdekes ünneplapért, és tisztelt hallgatók, meg vagyok győződve, hogy ez által, az elhunyt jóltevőnk és t. utódaik szellemében is cselekszem; mert tapasztalatból tudom, hogy a háladatosság bold. jóltevőink tulajdonságaihoz tartozott és azoknak t. gyermekei közös jellemvonását is képezi.

A boldogultak minden nevezetes családi esemény alkalmából pénzösszegeket szoktak kiosztani a szegények között, mely szép példát azok gyermekei is követik, mert ezek, mint egyesületünk választmánya jól tudja, szülők halálnapjának emlékét nemcsak a temető látogatása, koszorúk letévése és ima által, hanem pénzbeli jótétemények által is ünnepelni és ez által bold. szülők iránti háladatosságukat kifejezni szokták.

De t. hallgatóim, még egy más indító ok lebegett szemem előtt ezen tárgy választása alkalmával, t. i. azon nekem feltűnő jelenség, hogy az aforizmák eddig még nem nyertek polgári jogot az irodalom birodalmában, annak daczára, hogy hatásos eszközül szolgálnának az ifjuság és a felnőttek szellemi, erkölcsi, és esztétikai kiképzésére, és hogy a napi, heti lapok már időszerűnek tartják hetenként olvasóikkal néhány aforizmát közölni. Pl. az „Egyenlőség,” mely „Gyöngyszemek a Talmud és Midraschból” cz. alatt tanulságos aforizmákat hoz.

Az okokat, melyek engem ezen tárgy választására indítottak, most már tudják.

Madame de Staël, a mult századi leghiresebb francia írónok egyike, mondta: „Tout comprendre, cest tout pardonner.” „Mindent érteni az annyi, mint mindent megbocsátani”; ezen elvből kiindulva bátorkodtam tárgyam választásának okait előrebozsátani, és reményelve, hogy t. hallgatóimnak most már nem lesz kifogása ezen tárgy választása ellen, áttérek a kijelölt tárgy rövid fejtegetésére.

II. Az aforizmák tartalma és terjedelme.

Az aforizma oly rövid mondás, melyben egy általános igazságot, egy hasznos életszabályt, egy fontos elvet, egy apró gondolatot velősen fejezünk ki; pl. „Egészen csak az szabad, a ki maga felett uralkodik;” (Br. Eötvös J. „Gondolatok.”) „Az élet kineveti a halált, de a halál még jobban az életet;” (Greguss Ágost). „A szem a lélek tükre, a művészet a nemzetek szeme;” (Berczik Árpád.).

Lehet mondani, hogy az aforizma egy összevont értekezés, bevezetés, bebizonyítás és befejezés nélkül. Rokonértelmű a közmondással, jelmondattal a példabeszéddel és a gnómákkal.

(Minden embernek van életében legalább egyszer egy jó, hasznos gondolata; azonban nem minden embernek van világos öntudata, elég bátorsága, képessége és kedve ezt leírni, vagy röviden néhány szóval kifejezni. Azért csak azon aforizmák jutnak tudomásunkra, melyeket tehetséges, tudós zsenialis emberek mondtak.)

Mivel az emberek gondolatai és gondolkodásmódja nagyon eltérnek egymástól, az aforizmák nemei is különbözők, terjedelmük igen nagy. Így pl. tartalmukra nézve megkülönböztetünk vallásos, államtani, politikai, társadalmi, bölcsészeti természettudományi, pedagógiai stb. aforizmákat. Ha ezek-

nek alakját szem előtt tartjuk, feloszthatjuk őket *prózai és költői, komoly és humorisztikus, hosszú és rövid, egyéni és tárgyi, concret és abstract*, stb. aforizmákra; ha pedig a szerző *célját* is tekintjük, vannak *üdvözlő, tanulságos, felserkentő, vigasztaló* aforizmák stb.

III. Az aforizmák haszna.

Az aforizma tulajdonképen az emberi ész kifolyása, az *elme műve*. Mindig voltak és vannak emberek, kik a külvilág benyomásait gyorsabban fogják fel, erősebb hatásokat éreznek, élénkebben gondolkodnak, miért is könnyebben közlik gondolataikat embertársaikkal. Nekik ez örömet okoz, a hallgatónak vagy az olvasónak pedig élvezetül szolgál, gyakran vigasztalást nyújt, jó tetteire buzdít. Bátran mondhatjuk, hogy az aforizma a szellemi, erkölcsi és szépirodalmi érzelmek kiképzésére is szolgál.

Miként a fülemile saját kedvéből énekel és ez által az ember kedélyére jótékonyan hat, úgy a tehetséges, ingerlékeny, impresszionabilis ember inditva érzi magát benyomásait, tapasztalatait, percnyi ötleteit közölni; a kevésbé érzékeny és gondolkodó emberek pedig, a kik közé az emberiség legnagyobb része tartozik, hálával és élvezettel olvassák azokat, mert ők is tapasztalták és érezték azokat a benyomásokat; azonban nem tudtak gondolataiknak kellő kifejezést adni.

Nagyon szépen mondja Goethe: „Das ist das Lehrreiche von sittlichen Mittheilungen, dass der Mensch erfahre, wie es anderen ergangen und was auch er vom Leben zu erwarten habe und dass er, es mag sich ereignen was will, bedenke, dieses widerfahre ihm als Menschen und nicht als einem besonders Glücklichen oder Unglücklichen. Nützt ein solches Wissen nicht viel, um die Übel zu vermeiden, so ist es doch sehr dienlich, dass wir uns in die Zustände finden, sie ertragen, ja sie überwinden lernen.“

Különösen újabb időkben látjuk nagy hasznát az aforizmaknak, mióta azok gyakran szerző arczképével és kezeirásával jelennek meg. A gondolkodó olvasónak kedvező alkalma nyílik az aforizma tartalmából, a kézírásból, az arczkép vonásaiból a szerző *szellemi tulajdonságaira, lényeges jellemvonásaira, világnézetére* következtetni és önmagát a gyakorlati *psychológiában, a grafiológiában* és az *emberismeretben* gyakorolni.

Az aforizma olvasása által gyakorolja magát az olvasó a gondolatok összefoglalásában, sűrűsítésében, tömörítésében és ezeknek rövid, de velős kifejezésében. És ezért kívánatos volna, hogy ezek nemcsak az irodalomban és a középiskolai, hanem a felsőbb népiskolai tankönyvekben is helyt nyerjenek.

Végül még azt is kell említenem, hogy a magyar irodalom nagyon gazdag vallásos, hazafias, és szerelmi dalokban de szegény általános emberbaráti költeményekben, melyek az olvasót az emberszeretetre, jótékonyásra és általában altruisztikai tettekre serkentik.

A múlt század második felében minálunk is szokásba jött az ünnepnapok, az emlékalbumok kiadása, melyekbe a magyar nemzet leghíresebb írói és költői emberbaráti, lyrai, epikai verseket, prózai, humanisztikai elbeszéléseket, aforizmakot beküldöttek, miáltal a magyar irodalom értékesen bővült és gyarapodott.

(Folyt. köv.)

A zsidó iskolák létkérdéséhez.

(Vége.)

Most pedig nézzük csak, milyen állapot van a mi képzőintézetünkben, illetőleg miképpen gondoskodnak arról, hogy a jövő generáció a tanítói pályára előkészülhessen. Az ottani nyomor illusztrálására idézem Bánóczi igazgató saját szavait: (nézd: a képzőintézet 40 évi fenállásának jubileuma alkalmá-

ból kiadott értesítőt.) „Mig bennlakásunk nincs és az ifjúságot egyébként is hathatósabban nem támogatjuk, alig van igazában javulásra kilátás. Általában itt a tanulóifjúság szegénységében és nyomoruságában rejlik intézetünk legnagyobb baja, és ezen sem szabályrendeletek, sem szigorúság nem segíthet. Hogy pedig ifjúságunk szegénysége milyen következményekkel jár, mutatja a következő — a tanulók testi fejlődését igazoló pontos statisztikai adat. S milyen szomorú statisztika! A nyomorgás 10 hónapja alatt korukhoz képest nem nőnek eleget, tüdejük nem erősödik, erejük nem gyarapodik. Testsúly dolgában 122 tanuló közül 90 van, a ki 66 kilóból lett a tanév végén 59, 64-ből 57, 61-ből 55, 60-ból 56, de még 47-ből is 44 kiló, tehát fiatal ember létükre, mikor minden tekintetben erősödni kellene, hogy az életbe kilépve, erős fizikumot vigyenek magukkal, évenként 6—7 kilóval fogynak. Az összes budapesti iskolák növendékei közül nem kerül ki annyi klinikába rendesen járó tanuló, mint a mi intézetünkből. A lefolyt tanévben egymagában 5 fiatal ember lett tüdőbajos. Így tengenek és nyomorognak, hogy — zsidó tanítók lehessenek.“

Ime, itt idéztem a rideg valóságot, semmit hozzá nem tettem és el nem vettem. Nos, hát kérdelem, nem vétkezünk-e saját gyermekeink ellen, ha őket ebbe az intézetbe küldjük? És nem égbekiáltó vétek-e felekezetünk tehetősei részéről, kik ezt a nyomort nyugodtan nézik, holott mindenféle fehér, vörös kereszt javára és a Ludovikának 100 ezres és $\frac{1}{4}$ milliós alapítványokat hagynak?! Pedig hányan vannak, kik a képzőintézetből kikerült tanítók vezetése alatt nevelkedtek s ma mint pénz- és szellemarisztokraták jólétnek és hírnévnek örvidenek és iskola és tanügy nekik mégis Hekuba. Legyünk azonban igazságosak! A millenáris iskolaalap gyűjtő-bizottsága bokros érdemeket akart magának szerezni: a mármaros, ung- és bereg megyei kaftános testvéreinknek akartak modern iskolákat felállítani, mely vállalat a fanatikus és csodarábbik közbenjárására eleinte dugába dőlt és csak hosszas vajudas után sikerült az első iskolát Kőrösmezőn felállítani. Üdv és hozsanna neked millenáris alap! Ti dicső és halhatatlan férfiak! Dicsérjétek az Urat, ki életben hagyott, megtartott benneteket és elérni engedte veletek ezt az időt! De tegyétek kezeteket szívetekre és mondjátok meg, hogy *a)* nem lett volna-e szerencsésebb gondolat a feloszlatott zsidó iskolákat, mint a kultúra terjesztéseinek mai meglevő melegágyát prosperálásukban támogatni? *b)* Nem lett volna-e jobb az egyetlen képzőintézetet, *a szükséges internátus felállításával* képessé tenni arra, hogy abban a leendő tanítók a nyomor gondjaitól menten, hivatásukra nagyobb szorgalommal, bizalommal és céltudattal készülhessenek? Kérdezzétek meg csak lelkiismereteket, vajjon nem döbönt-e meg, midőn éppen e napokban olvashattátok a napi lapokban, hogy egy *Fischer József nevű zsidó tanítójelölt*, a nyomor és nélkülözésektől kergetve, a Duna hullámaiban keresett menedéket, mert már napok óta nem evett, és hetek óta télvíz közepén hajléktalan volt! Ne higgyétek, hogy ez a vétkes közöny és szükkeblőség megtorlás nélkül maradna.

Pedig nem mondhatjuk, hogy hitsorsosaink a közjó iránt érzéketlenek volnának. A m. évben a román testvéreink kivándorlásánál szemtanúi voltunk a jótékonyság legfenségesebb megnyilatkozásainak. Édes istenem, milyen nemes versenyre keltek szegények, gazdagok egyaránt a nyomor és keserv sajtolta könnyek leszárításán! 3 nap alatt a földből előteremtették a rengeteg összeget, csak a képzőintézet a társadalom mostoha gyermeke. Hát tehát gazdag, és más-különben áldozni tudó hitsorsosaink e szégyenletes és szembeszuró bajokon nem akarnak segíteni: fordítsunk mi is hátat ennek a rögzös és szenvedésekben gazdag pályának; hadd boldoguljanak másképp a t. szülők és hitközségek gyermekeikkel.

Mig tehát nagyobb lesz a kínálat, mint a kereslet és mig a képzőinté-

zetben ezen szégyenletes állapot tart, addig érzékű fiatal ember ne menjen a képzőintézet felé és egyáltalában ne menjen tanítónak. Mi öregebbek pedig maradjunk meg helyünkön és ne pályázzunk 4—500 frtos állásokra. Én részemről sirni tudnék örömben, ha az ilyen állások betöltetlenül maradnának. Minden félreértés kikerülése végett kijelentem azonban, hogy az itt elmondottak dacára rendületlenül hiszek a zsidóiskolák jövőjében, mert, ha a felosztási mánia egynéhány év múlva tetőpontját eléri, a zsidó magyar iskola, az őt megillető helyet ismét visszafogja hódítani és bázisa szilárdabb lesz, mint valaha: ez erős meggyőződésem. Csak oszlassák fel iskoláikat és küldjék hűveink gyermekeiket felekezeti vagy állami iskolákba, egy-két év múlva sirva kéri majd vissza. Miért? Hát egyszerűen azért, mert nekünk specziális igényeink vannak: a) valláserkölcsi nevelés tekintetében époly szükséges gyermekeinknek a zsidó iskola, mint az élőlénynek az éltető levegő; b) mi nem nevelünk gyermekeinkből sem kapásokat, sem földműveseket, hanem a műveltebb osztályhoz tartozó elemeket, kereskedőket és iparosokat, no meg egy csomó diplomás urakat. Ezeket a célokat pedig inkább szolgálják felekezeti iskoláink, mint a falusi másfelekezeüt vagy állami iskolák. Ha majd hitfeleink a saját kárukat észreveszik, majd másutt kezdik meg a takarékoságot gyakorolni, hogy iskolacélokra annál többet fordíthassanak.

Az egyesület, mely szüntelenül sorompóba lépett jogaink védelmére, most ugyancsak hatványozott erővel küzd a jog, törvény és igazság magaslatos elve érvényesüléseért; ez mindnyájunknak nagy öröme és megelégedésére szolgál. Csak küzdjön lankadatlanul ebben az irányban, mi követni fogjuk és így igaz ügyünk előbb-utóbb diadalra fog jutni. Adjon be a kultusz-ministeriumhoz és az országgyűléshez egy memorandumot, amelyben 1200 zsidó felekezeti tanító nevében kifejezést adjon az államosításnál és az egész vonalon rajtunk elkövetett jogtalanságokért. Radikális jogorvoslást kérünk, palliatív szerekkel nem lehet bajainkat gyógyítani.

Kérje meg az egyesület egy memorandumban a millenáris iskolaalap bizottságát, hogy a tanítóképző-intézetnek internátussal való ellátására legalább a kezdeményező lépéseket tegye meg. Szilárdan meg vagyok győződve, hogy ennek kivitele nem ütköznék nagy nehézségekbe, csak legyen meg hozzá a jóakarát.

A széthuzó elemek összetömörítésében nagy erő rejlik. Hasson oda az egyesület, mint erkölcsi testület, hogy a hitfelekezet életfaján 3 évtized óta elszaporodott fattyuhajtások eltávolíttassanak és aztán elevenné kell tenni felekezetünk szervezetének érlüktetését és vérkeringését.

Pozsony.

Klein Salamon.

A német nyelvtanítás az elemi iskolában.*)

A német és általában minden idegen nyelv tanításának gyakorlati célja, hogy a tanuló azt előbb-utóbb minél jobban annyira elsajátítsa, hogy vele gondolatait szóval és írásban kifejezhesse és hogy az olvasottakat megértse.

Ezen általános cél a népiskola első négy osztályában vajmi nehezen közelíthető meg, ha tekintetbe vesszük, hogy erre hetenkint csak három óra áll rendelkezésünkre, és hogy az első osztályban még nem tanácsos a zsenge gyermeket, a ki még az anyanyelvén is alig képes érthetően beszélni, egy idegen nyelv tanításával tulterhelni. Kérdés tehát először, mit és mennyit lehet ezen szűken kimért idő mellett is a német nyelvtanítás körül elérni és

*) Hajnal Jakab osztálytanító javaslata a pesti izr. hitk. fiúiskola tanítótestületének 1901. márcz 31-én, Stern Abrahám igazgató elnöklete alatt tartott értekezletén.

másodszor, mely eszközökkel, mely módszerrel lehet ezt a célt megközelíteni. E célra nézve a gyakorlati élet követeli, hogy a gyermek tudjon:

1. németül beszélni; 2. németül olvasni; 3. németül írni;

A „mit?” és a „mennyit?” a pedagógia a következőképen szabja meg:

1. A beszéd anyaga a gyermek előtt már ismeretes fogalomkörből legyen megválasztva.

2. Az olvasás és írás tanítása csak eszköz legyen a német beszéd könnyebb elsajátítására.

3. A szókincs megszerzése és folytonos kibővítése, valamint azoknak mondatokká való összefüzése legyen a tanítás főörekvése.

4. Az olvastatott elbeszélések vagy leírások tartalmát úgy ismertessük a gyermekkel, hogy egyes kérdésekre németül tudjon felelni.

5. Az írásnál célul szolgáljon az, hogy a gyermek hallás után egyes szókat, rövid mondatokat tudjon csinosan, helyesen leírni.

A „mit?” és a „mennyit?” után talán a legfontosabb kérdés a „hogyan?” azaz, mely módszer, mely eszközök volnának a legalkalmasabbak arra, hogy a kitűzött célt elérjük.

Mielőtt azonban erről szó lehet, meg kell fontolni, hogy nem volna-e lehetséges a heti három óra helyett naponként egy fél órában a németet tanítani, mert ezzel, ha nem is szaporítjuk a heti óraszámot, mégis könnyítenénk a munkán. Így a gyermekek egyik leczkétől a másikig nem felejtenek el, a mit már tanultak. Azután a németben gyengébb tanulók számára a hitközségtől engedélyezett heti két külön órát is lehetne célszerűbben a fent jelzett tanítási időn kívül úgy beosztani, hogy abban a rendes órában tanultakat előre megállapított módon begyakoroltatjuk.

A módszerre nézve sükségtelennek vélem, hogy itt tanítók előtt a didaktika által előirt általános szabályokat fejtegessem, de a mennyiben a tanmenet a módszerhez tartozik, a következő eljárást tartanám célhoz vezetőnek:

1. Az első fokon, tehát a II. osztályban:

a) Tárgyak megnevezése a névelővel és pedig iskolai tárgyak, személyek, taneszközök és általában akár természetben, akár képben megmutatható dolgok megnevezése.

b) Ezen tárgyak legszembetünőbb tulajdonságai, a tárgyak száma, alakja, anyaga, cselekvése, helyzete stb.

c) Felszólítások megértetése (pl. Stehe auf! Setze Dich nieder! Schau her! Zeige mir Dein Buch! Wo ist Dein Buch! stb.

d) Feleletek adása. Pl. Wo bist Du? Wie heißt Du? Was machst Du?

e) Több tárgyat nevezni hasonló tulajdonsággal, hasonló cselekvéssel.

f) Egyes tárgyak leírása. Pl. Wie ist die Tafel? Woraus ist sie? Wo ist sie? Wozu?

Ily módon való tárgyalásra nagyon alkalmas anyaggyűjteményt szolgáltatnak a használatban lévő német tankönyveink. (Mendl „Német nyelv- és olvasókönyv a magyar ajku iskolák számára”). Például az I. rész 15. oldalon.

roth, gelb und blau, — schwarz, weiß, grau, — braun, grün, bunt, — groß, dick, rund, — schön, hart, fein, — hübsch, dünn, klein, — blind, taub, stumm, — schwach, lahm, trumm.

A beszédgyakorlatok addig képezzék egyedül a német tanítás anyagát, míg a gyermekek, — természetesen a legszűkebb körben, — a megszokásosabb beszélgetésben részt vehetnek, azaz értik a hozzá szólót és tudnak egyes kérdésekre felelni, a *direkt* módszer szerint, mely a *legtermészetesebb*. Hogy a főnevek nemeire, a mondatban való helyes használatára mindig nagy súlyt kell fektetni, magától értetődik.

(Vége köv.)

EGYESÜLETI ÉLET.

F. é. május hó 6-án tartotta a közp. választmány néhai Lederer Bernát emlékére úgy mint minden évben, halála napján (Ijár 17) az ünnepélyes ülést, melyből a következőket jelentjük:

Elnök: Kornfeld Gyula.

Jegyző: Hajnal Jakab.

Jelen voltak: Bató J. Lipót, Barna Jónás, Győri Adolf, Halász Náthán, Mandl Bernát, Mendl Lajos, Ózer Zsigmond, Reif Jakab, Révai Miksa vál. tagok és Fleischmann J. Gyula, Kaufmann József, Lustig Emma, Löwi Malvin, Reisz Izsák, Salamon Náthán, özv. Steiner Mariska és Singer Szeréna mint vendégek.

1. Elnök előadja, hogy néhai Lederer Bernát nevét viselő 4000 koronából álló alapítvány kezelését szabályozó alapító-levél értelmében az egyesület ezen jótevőjének kegyeletes emlékére évenként, halála napján, ünnepélyes választmányi ülést tart és ma 18 adszor rójuk le a megdicsőült férfitól tartozó hálánkat azért a nemeslelkűségeért, melylyel egyesületünket emberszereteti működésében támogatta, mely nemeslelkűsége Istenben boldogult nejét, szül. Sváb Máriát arra ösztönözte, hogy bold. férje 2000 koronás alapítványát végrendeletileg 4000 koronára emelje. E 4000 koronás alapítvány f. évi kamatai arra vannak rendelve, hogy azok egy szegény beteg tanítónak segélyképen odaitéltessenek. Az odaitétel joga a Lederer-család fejét illeti, a ki a segélyt a kérvényezők közül *Reichenthal Ármint, téthi* tanító részére rendelte kiadni.

2. Ezután *Lederer Ábrahám* ezen alkalomból felolvasást tartott e czim alatt: „*Az aforizmákról.*“ A jelenlevők nagy érdeklődéssel hallgatják végig az érdekes felolvasást, melynek az „Értesítő“-ben való közlését a választmány elnök indítványára egyhangulag elhatározza.

Miután elnök saját, valamint a választmány nevében hálás köszönetét fejezi ki felolvasónak, az ülésnek vége lön.

A központi választmány május hó 21-én tartott üléséből a következőket jelentjük:

Elnök: Kornfeld Gyula.

Jegyző: Hajnal Jakab.

Jelen voltak: Barna Jónás, Bárd Rezső, Bató J. Lipót, Csukási Fülöp, Győri Adolf, Lederer Ábrahám, Mendl Lajos, Ózer Zsigmond, Pfeiffer Ignác, Reif Jakab, Révai Miksa, Székely Lajos, dr. Weiszbürg Gyula és Wolf Ármint.

Távollétüket kimentették: Halász Náthán, Mandl Bernát és Kuttner Miksa.

A múlt hó 25-dikén tartott vál. ülésről szóló jegyzőkönyv felolvasása és hitelesítése után a tárgyalás a következő rendben folyt:

1. Elnök jelenti, hogy néhai Lederer Bernát kegyeletes emlékére tartott ünnepélyes ülésről, melynek szép lefolyása volt, a jegyzőkönyvet a legközelebbi ülésen fogja felolvastatni. A 180 korona alapítványi betegsegélyt az örökhagyó család képviselője, Lederer Sándor úr Reichenthal Ármint, téthi tanítónak ítélte oda, aki a segélyért igen figyelemreméltó hálalevélben köszönetet mondott. Tudomásul szolgál.

2. A választmány örvendetes és hálás tudomásul veszi elnök azon jelentését is, hogy nagys. hatvani Hatvany Deutsch Sándor úr, az egyesületnek nagylelkű jótevője, külön levélben köszönte meg a választmány részvétét és mellékletül 200 koronát küldött adományképen az egyesület jótékony céljaira.

3. Elnök jelenti, hogy Kuthi Zsigmond elfogadta az előadói tisztséget. A választmány ezt helyeslőleg tudomásul veszi.

4. Tárgyalás alá kerülnek az utolsó ülés óta érkezett kérvények segélyezés iránt. Beható tanácskozás után a választmány — kettőnek kivételével — valamennyinek megszavazza a kért segélyt és pedig 8 kisebb-nagyobb tételben, összesen 480 korona erejéig.

5. Az alapszabályok módosítása kapcsán *Barna* két indítványt tesz. Az egyik azt célozza, hogy az özvegyi jutalék alapszabályilag 600 koronára emeltessék, a másik szerint az egyesület tőkéjéből 10.000 korona volna kihasítandó, hogy abból érdemes tagoknak kellő biztosítás mellett kölcsönöket adhassunk.

Szóló az első indítványát avval indokolja, hogy az özvegyek hathatósabb segélyezése égető szükség, amitől el nem zárkozhatunk, miután az egyesület anyagi helyzete azt lehetővé teszi, amint azt az utolsó tiz évi bevételek és kiadások tételeivel bizonyítja.

A kölcsönadás mellett avval érvel, hogy vannak és lehetnek esetek, amidőn valamely érdemes tagtárs rendkívüli szükségben van, a vezetőség pedig a támogatásra érdemesnek tartja, esetleg a kölcsönt megfelelő biztosítás mellett szívesen megszavazná, ha az alapszabályok azt megengednék. Miért ne legyen módunkban ily esetekben is segíteni, mikor a visszafizetésért a kölcsöntkérő tanító kitközsége kezeskedik?

Elnök mindkét indítvánnyal szemben beható indokolás mellett azon meggyőződésének ad kifejezést, hogy egyik sem fogadható el, ha azt nem akarjuk, hogy az egyesület anyagi helyzete előbb-utóbb válságossá váljék.

Több mint harmincz év óta, tehát az egyesület megalapítása óta az egyesület vezetőségében mint választmányi tag, majd mint ellenőr és most mint elnök egyesületi ügyekkel foglalkozván, bő alkalma volt az egyesület fejlődését célzó intézkedéseket azok értéke szerint mérlegelni, ismeri mind azon tényezőket, melyekkel az egyesület jövedelmi gyarapodása szoros kapcsolatban áll. Kéri a választmányt, hogy véleményét ne tekintse másnak, mint az ő erős meggyőződésének, a melynek az egyesület érdekében jóhiszeműleg és kötelességszerűen kifejezést ad.

Az özvegyi jutalék felemelésére ezidőszert még nem rendelkezünk megfelelő pénzalappal és nem elegendő nagy még a folyó jövedelem sem, a mint azt egy tudós matematikus előtte kijelentette, mondván, hogy ebbe az egyesület csak akkor mehetne bele, ha tagjaink mind csupán 40 évesek volnának és ha az évi tagsági díjat 4 frtról 10 frtra emelnők.

Igaz ugyan, hogy az egyesület az utolsó tiz évben örvendetesen gyarapodott, hogy a tőke szépen emelkedett; de a tagoknak nyújtott kedvezmények is tetemesen bővültek. Segélyt nyújtunk már most a tagoknak nemcsak mikor megbetegednek, hanem kapnak kiházásitási segélyt, fürdői segélyt, tanuló gyermekeik részére ösztöndíj-segélyt és rendkívüli szükségben rendkívüli segélyt is. Ahhoz, hogy az özvegyi segélyt 600 koronára felemelhessük, szükséges, hogy vagy a jövedelem nagyobbodjék, vagy pedig, hogy a kiadásokat csökkentsük. A jövedelem szaporodása tekintetéből eddig minden lehető elkövettünk már és ha jövedelmi forrásainkat mérlegeljük, egyikről sem mondhatjuk, hogy annak növekedése a legközelebbi időben várható. A kiadások csökkentése lehetséges ugyan, de nem tanácsos. Melyik czimű kiadási tételnél kezdhetnők a megtakarításokat, anélkül, hogy működésünkkel visszaesnénk a 25 év előtti állapotokra?

Szóló nem zárkózik el az elől, hogy anyagi erőnkhez képest és a mostoha életviszonyokhoz mérten a kiadványok jövedelmének megfelelőbb hányadát jótékony célokra fordítsuk ott, a hol az leginkább szükséges; de ne kössük azt le csakis az özvegyek javára, akiknek az eddig biztosított 400 korona sem megvetendő segély. Hisz, ha kiskorú árvái vannak, ugyis gyámolíttatik árva-alapunkból és ha rendkívüli nyomorban van, az eddigi praxis szerint ugy sem fordul hiába hozzánk.

Óvatosságra int bennünket azon lehetőség is, hogy a jövőben a halálozás statisztikája kedvezőtlenebb lesz, mint eddig. Nagyon valószínű, hogy a legközelebbi 10 évben nem 43, hanem 60—70 özvegynek kell majd a jutalékot kiadni, mert tagjaink közt sok a koros és kevés a fiatal tanító. Van ugyanis 70—80 éves 15 tag, 60—70 éves 39 tag, 50—60 éves 115 tag, 40—50 éves 189 tag, a 30—40 évesek száma 137; a 20—30 éveseké csak 40.

Ezen számadatokkal szemben az utolsó tíz évi (tehát a tőkeszerzésre nézve a legkedvezőbb időszak) átlagos vagyonomelkedés 4800 korona volt, épen elég, hogy az alapszabályoknak megfelelhessünk, amelyek a bevételek 25%-át a törzsalap növesztésére rendelik. Ha ezután nem is olyan nagy hányadát a jövedelemnek kötnők le a törzsvagyom gyarapítására, valamit mégis kell megtakarítani, mert jöhetnek válságos idők, amelyekre a raczionális háztartásnak gondolnia kell. Ne emeljük tehát ma az özvegyi jutalékot, hogy annál biztosabban adhassuk az eddigit ezután is és nehogy a szükségben levő kartársaknak meg kelljen tagadni a pillanatban segílyt.

Elnök azután fejtegeti, hogy miért nem tanácsolja sem ő, sem az elnökség, hogy ismét a kölcsönadást lehetővé tegyük. Ugyanazon okok, melyek annak idején készítették a vezetőséget, hogy ezt a kedvezményt beszüntesse, kényszerítették most a budai tanítóegyesületet is: t. i. a kiadott kölcsönösszegek nagy részének behajthatlansága.

Elnöknek ezen előadása után hozzászóltak a tárggyhoz: Bárd, dr. Weiszbürg, Lederer, Reif és mások.

Csukási a maga részéről erkölcsi kötelességének tartja, hogy a Barna-féle indítványnak mindkét részében elfoglalt álláspontját tüzetesebben részletezze, annál is inkább, minthogy a kölcsönügyre vonatkozó indítványt annak idején ő terjesztette a közgyűlés elé.

Első sorban konstatálni kívánja, hogy pusztán a *tagsági díjak az egyesület által nyújtott anyagi kedvezmények legcsekélyebb ágának fedezésére sem elegendők.*

A tagsági díj czimén befolyt összeg alig fedezi az „Értesítő” és a kezelés költségeit.

Az egyesület jelenlegi *alapvagyonát érintetlenül kell megőrtanunk az utókornak.*

Hagyatékokra nem támaszkodhatunk, így tehát *vagyongyarapodást kizárólagosan könyvkiadványaink révén remélhetünk.* Alaptőkének kamatai alig fedezik az egyesület által sok irányban vállalt kötelezettségeket.

Abban egyetért indítványozóval, hogy addig, *míg a könyvvállalat jövedelme nem csökken,* az egyesület által nyújtott *anyagi kedvezmények fedezésére szolgáló összegek az eddiginél jóval nagyobb arányokban dotálhatók.*

Annak megítélésére azonban, hogy az egyesület által nyújtott kedvezmények melyik ága ápoltsassék a többiek rovására, első sorban a vidéki tanítóságot tartja kompetensnek. Ennek folytán végleges döntést, a teljes választmány meghallgatása előtt, nem hozhatunk. A kedvezmények gyarapítását nem alapszabályilag, hanem a teljes választmány által esetről esetre adandó felhatalmazás, illetve utasítás alapján kívánja kimondatni, minthogy a fedezetül szolgáló könyvjövedelem összege sem állapítható meg alapszabályilag.

A kölcsönügyre vonatkozó indítványát csak az esetben tartja fenn:

1. ha kellő garanciát nyújtunk a kölcsönkérők hitelképességéről,
2. ha a kért hitel megadása vagy megtagadása a közp. választmányra bízatik, világosabban szólva, ha a kért kölcsön megszavazása nem kötelező a választmányra nézve;
3. ha a kölcsön behajtására nézve, szükség esetén, a legszigorubb eljárás fogatosítására köteleztetik a közp. választmány.

Amennyiben szóló azt tapasztalja, hogy a közp. választmány a kölcsön szigorú behajtásának nem hive, mint az egyesület vagyonának egyik

szerény öre tiltakozik, a kölcsönügynök ily alapon való rendezése ellen, mint-hogy pénzügyet nem pusztán szívvvel, hanem észszel is kell rendezni.

Miután még Barna zárszavában kijelentette, hogy hajlandó volna a kölcsönökre vonatkozó indítványáról lemondani, ha ezáltal az özvegyi jutalék felemelését biztosítaná, miről semmiesetre sem hajlandó lemondani, a közp. választmány elnöknek a meggyőződés hangján elmondott érveléseit magáévátéve, Barna mindkét indítványából kifolyólag, Bárd és Csukási egyesített indítványát a következőben fogadta el:

Barna kettős indítványának első részére vonatkozólag a választmány azt határozza, hogy ez indítvány lényegét kiemelve és általánosítva, hozzájárul ahhoz, hogy az évenkénti tiszta könyvjövedelem százalékokban kifejezett bizonyos hányada felhasználtassék a nagy választmánytól mindannyiszor 3 évre kikérendő felhatalmazás alapján az egyesület által gyakorolt különféle segélyezések gyarapítására, esetleg önálló keresetet alapító özvegyeknek a jutalékon kívül való segélyezésére. E határozat részleteit az elnökség dolgozza ki és terjeszse a legközelebbi központi választmány elé és végső jóváhagyás céljából a közgyűlés előtt üléselő nagy választmány elé.

A Barna-féle indítvány második felét — a kölcsönökre vonatkozólag — a központi választmány nem fogadta el, mert ennek gyakorlati keresztülvitele, különösen a kölcsönpénzek behajtása vagy megoldhatatlan nehézségekbe ütköznék, vagy pedig tagjainkat és a hitközséget elidegenítené tőlünk, sőt az egyesület ellenségeivé tenné őket.

Az idő előrehaladottsága miatt Pfeiffer Ignác, aki az alapszabályok módosítása körül az elnökség megbízásából az előadói tisztséget elvállalta, a módosítás tervezetének bemutatását a jövő választmányi ülésre teszi át; de felkéri a választmány előadót, hogy dolgozatát az Értesítő legközelebb megjelenő számában tegye közzé, hogy a tanítók a módosítások iránt tájékozva legyenek.

Az alapszabályok módosítása.

Egyesületünk közgyűlésének egyik fontos részét, a meglévő alapszabályok egynémely pontjának módosítása*) is képezi. Az elnökség több ülésében foglalkozott ez ügygyel és alapos megfontolás után a következő módosításokat fogja a közgyűlés elé terjeszteni:

IV. Az egyesület tagjai és ezek kötelességei.

5. §. Az egyesületnek rendes tagja lehet: Szt. István korona országai-ban működő minden okleveles izr. vallásu tanító és tanítónő. A tagok felvétele fölött a központi választmány határoz. Ki az egyesület kötelékébe magát rendes tagul felvétetni óhajtja, köteles korát születési bizonyítvánnyal, egészségét pedig tiszti orvos által kiállított bizonyítvánnyal igazolni; tartozik továbbá tagsági díjúl évenként négy forintot fizetni; a rendes tagsági díj egy forintos részletekben is fizethető.

Az egyesületnek rendes tagja lehet: Magyarország területének bármely nyilvános iskolájában működő izr. vallásu okl. tanító, tanítónő, tanár és hitoktató. A tagok felvétele felett a központi választmány határoz. stb. —

Forint helyett megfelelő koronaérték értendő.

Oly tanítók azonban, kik már régebb idő óta működnek e pályán és csak az 1893-dik év beállta után határoznák el magukat az egyesület kötelékébe való felvételre, a mulasztott tagdíjak utánfizetésére köteleztetnek. Ez utánfizetés az 1893. év elejétől belépése idejéig terjedő évi 4 négy

*) A módosítások az eredeti szöveget követő dült betűkkel vannak jelezve.

forintban számíttatik. Ugyanily utánfizetésre köteleztetnek a fentemlitett év után kinevezett, vagy megválasztott tanítók is, ha elmulasztanak alkalmaztatásuk első éveiben az egyesület kebelébe lépni. Ezeknek utánfizetése működésük kezdetétől az egyesületbe való felvételükig terjedő időközre évi 4 frtban állapíttatik meg. Az utánfizetés a közp. választmány által megszabott részletekben törleszthető, de az illető csak akkor élvezheti a tagok jogait, ha az általa fizetendő összes járulékokat már teljesen törlesztette.

Oly tanítók azonban, kik nyilvános iskolában való működésük első 3 évében nem jelentkeznek felvételre, későbbi belépésük esetén kötelesek a mulasztott tagsági díjak 50%-át 3 éven belül pótlólag befizetni és míg e kötelezettségüknek eleget nem tettek, a rendes tagok részére biztosított jogokat nem élvezhetik.

V. Az egyesületi tagok jogai.

8. §. A rendes tagoknak következő segélyezések engedélyeztetnek:
a) *Betegségi segélyezések.* Betegsegélyben csak oly rendes tagok részesülhetnek, kik legalább 3 év óta tagjai az egyesületnek és az alapszabályokban előirt kötelezettségeiknek eleget tettek. A betegség minősége és időtartama orvosi és községi bizonyítvánnyal igazolandó. Megbetegedés esetén, ha az egyesület legalább 400 rendes taggal bir, hetenkint 5 forintot kap; de a segélyezés továbbra 6 hétnél nem terjedhet. Azonban rendkívüli esetekben is kellő igazolás után a közp. választmányra bízatik a megbetegedett tagot, a felforgó szükséghez képest, tovább és belátása szerint segélyezni.

A rendes tagoknak következő segélyezések engedélyezhetők: a) Betegségi segélyezések. Betegsegélyben csak oly rendes tag részesülhet, ki legalább 3 év óta tagja az egyesületnek és az alapszabályokban előirt kötelezettségének eleget tett. A betegség minősége és időtartama orvosi és községi bizonyítvánnyal igazolandó és a mennyiben a folyamodó tag ezen bizonyítványok alapján kimutatja, hogy hivatalos teendőiben akadályozva volt, a betegsegély heti 10 koronát tesz ki; c segélyezés azonban 6 hétnél tovább nem terjedhet.

A betegsegély igénybevételétől számított 3 éven belül a rendes tag újabb segélyezésre nem tarthat igényt, rendkívüli esetekben azonban a központi választmány belátása szerint újabb segélyben is részesítheti az erre szoruló tagot.

b) Rendkívüli segélyezések.

1. Rendkívüli segélyezésben (fürdő-, kiházasítási segély) részesülhet azon rendes tag, ki hitelesen kimutatja, hogy rendkívüli mostoha körülmények következtében válságos anyagi helyzetbe jutott. E rendkívüli segély azonban a 6 hétre megállapított betegsegély összegét meg nem haladhatja.

Segélyezi még az egyesület tagjait az általa kezelt alapítványok évi kamatainak odaitélése által.

E célból a központi választmány az egyesületi közlöny útján pályázati hirdetést tesz közzé és a beérkezett folyamodványok alapján az alapítvány kamatait azoknak ítéli oda, kik az alapító levél határozmányainak leginkább megfelelnek.

c) Özvegyek és árvák segélyezése.

Az egyesületi rendes tag elhalálózásának esetén, ha az illető legalább 3 évig volt már tagja az egyesületnek és ez iránti kötelezettségeinek eleget tett, annak özvegye, illetőleg kiskoru gyermekei egyszersmindenkorra 200 frtnyi végkielégítést nyernek.

Az egyesületi rendes tag elhalálózásának esetén, ha az illető legalább 3 éven át mint rendes tag az egyesület iránti kötelezettségének eleget tett, annak özvegye, illetőleg árvái egyszer s mindenkorra 400 korona végkielégítést kapnak.

Ezen özvegyi díj az özvegy, illetőleg kiskoru árvák elidegeníthetlen tulajdonát képezi, bíróilag le nem foglalható és végrendelkezés tárgyát nem képezheti.

Az árváknak ezen végkielégítés iránti igényök a hajadon leányoknál a törvényes nagykorúságig, fiuknál pedig betöltött 20 éves korukig érvényesíthető.

Ezen özvegyi díj az özvegy, illetőleg árvák elidegeníthetlen tulajdonát képezi, biróilag le nem foglalható és külön végrendelkezés tárgyát nem képezheti.

9. §. Azon rendes tagok, kik 50 éves korukon túl lépnek az egyesületbe, csak a 8. §. a) pontjában foglalt kedvezményekre tarthatnak igényt, míg a 8. §. b) pontjában foglalt kedvezmény ezekre nem vonatkozik.

Azon rendes tag, ki az egyesületbe való belépésekor a 40. életévet már túlhaladta, özvegye, illetve árvái számára csak 200 korona özvegyi segélyt biztosít, míg azon rendes tagok, kik 50 éves korukon túl lépnek az egyesületbe, csak a 8. § a) b) pontjában foglalt kedvezményekre tarthatnak igényt, özvegyeik, illetve árváik számára azonban semmiféle özvegyi segélyt nem biztosítanak.

VII. Az egyesület vezetősége.

12. §. Az egyesület vezetőségét képezik: egy elnök, két alelnök, egy titkár, egy pénztáros, két ellenőr, a szerkesztő, a mennyiben nem az elnök szerkeszteni az egyesület közlönyét, husz bpesti és 30 vidéki választmányi tag . . .

12. § Az egyesület vezetőségét képezik: egy elnök, két alelnök, egy titkár, egy pénztáros, 2 ellenőr és — a mennyiben nem az elnök szerkeszteni az egyesület közlönyét — a szerkesztő, 20 bpesti és 30 vidéki választmányi tag. A központi választmány többségét csak népiskolai tanítók képezhetik. A vidéki választmányi tag a fővárosban tartandó gyűléseken való megjelenésért sem utazási általányt, sem napi díjat nem igényelhet.

21. §. Oly választmányi tagok, kik esetleg az egyesület számára díjazott munkát irtak, mint érdekeltek, könyvkiadás ügyében szavazattal nem bírnak.

Oly választmányi tagok, kik az egyesület számára szerződés alapján díjazott munkát irtak, mint érdekeltek a saját ügyük feletti tárgyalásban részt nem vehetnek.

22. §. A teljes választmány minden évben legalább egyszer, sürgős esetekben többször is az elnök által egybehívandó oly időben, midőn általában az iskolai oktatás szünetel.

A teljes választmány minden közgyűlés előtt egyszer, sürgős esetekben a közp. választmány, vagy 20 vidéki választmányi tag kívánságára másszor is egybehívható oly időben, midőn a tanítás általában szünetel.

X. Az egyesületi alaptőke.

33. §. Ha az egyesület vagyonát képező valamely sorsjegy tekintélyes nyereménynyel kihuzatnék, úgy a nyeremény felerésze tartalékalapul elhelyeztetik, másik fele egy létesítendő ösztöndíj-alaphoz fordittatik stb.

Ha az egyesület vagyonát képező valamely sorsjegy tekintélyes nyereménynyel kihuzatnék, a nyeremény hovaforrására nézve a legközelebbi közgyűlés határoz.

34. §. Az összes bevételek $\frac{3}{4}$ -ed része egyesületi célokra, egy negyed része, valamint hagyományok az alaptőkéhez csatolandók.

Az összes bevételek az alapszabályilag meghatározott kötelezettségek teljesítésére fordítandók. Ennek betartása után mutatkozó felesleg az alaptőkéhez csatolandó.

38. §. Az orsz. izr. tanítóegyesület könyvkiadványainak évi tiszta jövedelméből 10%, minden 100 frtot meghaladó, az egyesület más céljaira befolyó adomány 20%-a az árva-alap gyarapítására adatik.

A központi választmány az árva-alapot kezelő bizottságnak indokolt elő-

terjesztésére az évenként mutatókozó tiszta jövedelem egy részét az árva-alap növelésére fordíthatja.

XIII. Függelék.

8. §. *A körgyűlések.* Minden évben egyszer és pedig általánosan évközi szünetnapon körgyűlés tartatik. Ezen kívül az elnökség öt kortag írásban okadatolt kérésére, vagy az anyaegylet utasítására tartozik rendkívüli gyűlést egybehívni.

A körgyűlések: Minden évben egyszer és pedig általános évközi szünetnapon körgyűlés tartandó; ezenkívül tartozik a körelnök a közp. választmány utasítására rendkívüli közgyűlést is egybehívni.

Elnöki posta.

A közgyűlésre ránduló tagjaink érdekében megtettük a kellő lépéseket kedvezményes menetjegyek kieszközlése végett és alapos reményünk van, hogy ez sikerrel fog járni. Ezért figyelmeztetjük már most is a kartársakat, hogy az ily kedvezményes menetjegyekre feljogosító utalványokat csak azon tanítóknak fogjuk küldeni, a kik azt nálunk kérni fogják.

A kik a déli vagy a kassa-oderbergi vasutakon utaznak, azokat kérjük, hogy már június 10-dikéig rendeljenek nálunk utalványokat a kedvezményes menetjegyekre, hogy a jegyek száma iránt idejekorán tájékozva lehessünk.

A közgyűlésre való tekintetből az Értesítő legközelebbi száma néhány nappal előbb fog szétküldetni, a mely szám mindazon értesítéseket fogja tartalmazni, a melyek a közgyűlésre vonatkoznak.

Kérvénynyel fordultunk a hitközségek előljáróságaihoz, hogy engedélyezzenek azon tanítóik részére, a kik közgyűlésünkre eljönni szándékoznak, megfelelő uti általányt. Azon reményben, hogy a hitközségek kérésünket teljesíteni fogják, kérjük tagtársainkat, hogy erről nekünk jelentést tegyenek, hogy azt lapunkban közzététethessük, illetőleg, hogy ezért a hitközségek irányában egyesületünk nevében illő módon köszönetünket kifejezhessük.

Folyó évi május hóban tagsági díjat fizettek:

a) Pártoló tagok:

	kor.		kor.
Dr. Bánóczy József Budapest	10	Dr. Kayserling M. Budapest	10
Bloch Mór	10	Leitner M. L.	10
Ehrlich Mózes	20	Lederer Adolf	10
Heller és társa	20	Riesz testvérek	20
Izr. hitk. Baja	10	Schweiger Márton	20
„ Székesfehérvár	10	Sternthal Adolf	10
„ tanítóképző Budapest	10		

b) Rendes tagok:

	hátr. f. é. kor.		hátr. f. é. kor.
Fried Sámuel Csurgó	16	Kolozsvári Izsó Somorja	6 2
Hecksch Ignác Gyulafehérvár	8	Reisz Izsák Budapest	4
Kalmár Dávid Ó-Becse	8	Schwarcz Károly Barcs	4
Kardos Dávid Krompach	8	Schwarcz Márk Vác	4
Klein Mór Bucsú Szt.-László	4		

Adományok:

	kor.
Hatvany Deutsch Sándor boldogult neje elhalálozása alkalmából	200
Singer és Wolfner egy tanító fia részére ösztöndíj fejében	50

Gyűjtés az árva-alapra:

	kor.
A nagykanizsai elemi és polgári leányiskola 200 koronás alapítványának 9. részlete	20
Kalmár Dávid Ó-Becse	4

Bárcza-gyűjtés:

	kor.
Schächter Károly Györsziget	6
Budapest, 1901. május hó 25-én.	

Győri Adolf
pénztáros.

Levelezés.

Levél a szerkesztőhöz.

Meglepetéssel olvastam az igen t. szerkesztő urnak lapunk legutóbbi számában közölt cikkemre tett megjegyzéseit s látom, hogy annak intencióit félreértette. Olvassa el elfogulatlanul cikkemet s azután mondja meg, lehet-e higgadtabban, tárgyilagosabban írni a szóban forgó tárgyról? Hisz én nem győztem eléggé hangsúlyozni, hogy az egyesület jelenlegi vezetősége s így szerkesztő ur irányában is a legnagyobb bizalommal vagyok eltelve. Egy árva szóval sem állítottam, hogy a központban az ügykezelés nem korrekt, eszem ágában sincs a központ ellen állást foglalni. Annál nagyobb a csodálkozásom tehát, hogy a szerkesztő ur ilyesféle gyanúsításokat olvasott ki soraimból.

Midőn az egyesület számadásaiban az *általánosság* helyett, főleg kiadványainkra nézve, a *részletezést* kívánom, evvel épen az a célom, hogy az egyesület vezetősége elejét vegye minden gyanúsításnak, hogy lássa világosan minden tag, hogy az egyesület vagyona, kiadványai rendben, gazdaságosan értékesíttetnek. Már bocsánat, de a mentem 100 frt, jöttem 100 frt kimutatások az egyesület vezetését személyesen nem ismerő egyesületi tagban nem kelthetnek teljes megnyugvást, a jelenben teljesen alaptalanul. Avagy nincs jogunk érdeklődni az iránt, hogy ez, vagy az a könyvünk mennyi hasznót hajt?

A t. szerkesztő ur, igaz, tiszta meggyőződésű, egyedül egyesületük érdekében tett észrevételeimért, mint megjegyzéseiből látom, mégis haragszik. Haragjában *összepaklizás* vádjáról, meg a *bizalmatlanság* rut maszlagjáról szól; arra az észrevételemre pedig, hogy: „Oda kellene haini, hogy az egyesület kiadványaira kiírt pályázatokban a vidéki tanítók is részt vegyenek,” szerkesztő ur azt hangoztatja, hogy *egy cikk megírása és egy jó könyv megszerkesztése közt nagy a különbség.*

Ez már személyeskedés, de mondhatom, t. szerkesztő ur vaktában ütött. Én az egyesület pályázataiban soha részt nem vettem (a miről szerkesztő ur ott fent meggyőződést is szerezhethet), ez soha nem volt, nincs s nem is lesz szándékomban, soha egyetlen könyvemet nem ajánlottam az egyesületnek, még akkor sem, mikor 1885-ben Szántó bold. elnökünk „Főbb héber imák” című könyveim megjelenésekor erre direkte felszólított. (Levele még most is meg van.) Izléstelenség volna részemről szerény önnönmagamat dicsérnem, de mondhatom, mindig jóleső, meglegedett érzéssel gondolok vissza arra, hogy neves pedagógusok, már fiatal tankönyveimről is, kivált az „Irálypéldák tárá”-ról és az „Irályfeladványok tárá”-ról, mily dicsérőleg nyilatkoztak. Jogosult-e hát a szerkesztő úr célzása? Avagy azt hiszi szerkesztő ur, hogy vidéki tanító nem tud jó tankönyvet írni? No én minden hámozottság nélkül határozottan kimondom és példákkal be is tudnám bizonyítani, hogy vidéki kollegák már jobbat is, szebbet is produkáltak, mint a fővárosi tanítók.

De már nagyon is elkalandoztam, nem erről akartam én írni. Hanem arról, hogy a pályamunkákat vidéki tanítók is bírálják, hogy így a tárgyilagosság megőriztessék s hogy az egyesület pályázataiban vidéki tanítók is részt vegyenek. Erősen hiszem, hogy csak jogosat kértem.

Egyébként *mindenben* fentartom a mult cikkemben foglaltakat s nagyon örülök, hogy nem egy tekintélyes t. kartársam is hozzám intézett levelében helyeselte azokat. Ellenészrevételek tárgyaúl szolgálhatnak, de nyugodt lelkiismerettel mondhatom, hogy támadásra, bizalmatlansággal való vádolásra nem szolgáltam, mert a gyanúsítás árnyéka is távol állt cikkem céljától.

Sátoralja-Ujhely, 1901. május 16 án.

Knopfler Sándor

* * *

Tekintetes Szerkesztő Úr!

Pár nap óta tünődöm, vajjon kifejezést adjak-e azon gondolatchaosznak, mely agyamat egy idő óta fúrja. Mert minő joggal mondjam én el véleményemet oly dolgok felől, melyről hivatottabbak hallgatnak, habár meg vagyok győződve, a vallásosabb tanítók legtöbbje így gondolkozik. Dehát a papir türelmes, és Önt is, t. Szerkesztő úr, oly jóakarónak ismerem, ki nem fogja soraimat olvasatlanul a papirkosárba dobni; ez ad bátorságot e témát érintenem, melynek a „Liska fiuk“ történetének olvasása a „Néptanítók Lapjában“ mintegy rugóul szolgált.

E történetke, melyet a péntek esti gyertyák fényénél olvastam, körülvéve pozsgás arcú, derült kedélyű apróságaim által, kik közül a nagyobbak ájtatosságukat végezték, e történetke engem nemcsak meghatott, de különös, fájdalmas érzést keltett bennem.

Minő áldásos intézmények ezen tanítói árvaházak, minő hálátelt szívvél foglalhatják imáikba valóban a magyar tanítók alapítójuk, fentartójuk, és azon jó árvaatyák neveit is, kik ily atyailag gondoskodnak árváikról és nevelik őket emberekké.

De minő fájdalmas reánk zsidó tanítókra nézve, hogy mi e humán, ez áldásos alkotást igénybe nem vehetjük; nem vehetjük épúgy, mint más jótékony alkotást, mint pl. az Eötvös-alap, illetőleg a Tanítók Háza jótéteményeit; nem azért, mintha ez intézmények vezérei kivételt tennének jótékonyosságuk művelésében zsidó és nem zsidó között. — Óh, ezt vétek volna állítani! E vezérek, kiknek neveit a zsidó tanítók is áldják és igazi ember-szeretetük által fölötte állnak a felekezeti ségen, egyaránt jóltevői a tanítóságnak, szíveikbe zártak minket is, ép azért esik oly nehezemre nekem is kimondani, mi nekem szívem mélyén oly nagyon fáj: vajjon folyamodhatunk-e oly jótékonyaságokért, midőn meg vagyunk győződve, hogy mihelyt azokat igénybe vesszük, letapossuk azt a mai hitetlen világban oly nehezen plántált és ápolt, féltett virágot, a vallásosságot, mely a gyermek lelkének ékessége és később az életben egyedüli támasza. Minő ellentmondás! Otthon, a szülei házában, beléoltjuk a szombat megünneplését, a tiltott ételek kerülését, megtanítjuk ősi vallásunk imáira, szertartásaira, szokásaira, és midőn ifjúvá lesz, hogy kitűzött életcéljához a kellő ismereteket és tudományokat megszerezze, elküldjük őt a Tanítók Házába, hol a többiekkel együtt ünnepli a vasárnapot, bizony csak nem főznek neki kósher kosztot, imádkozni restel a maga módja szerint, szóval meghazudtoljuk eddigi nevelésünket, lefűjjük róla a vallás himporát.

Hát azok az atyátlan, anyátlan árván hagyott zsidó gyermekek, ha az árvaházba felvétetnek, minden jóra taníttatnak, becsületes munkás emberekké neveltetnek, de azt, hogy zsidó szülők gyermekei, vallásunk ismeretét és törvényeit vajjon ki oltsa beléjük?

Ezt akartam Önnek elmondani. igen tisztelt Szerkesztő Úr, ez fáj nekem, és fáj sok-sok zsidó kartársnak, habár hallgatnak. És miért hallgatnak? Talán restellik bevallani, hogy ők jó zsidók? Vagy talán félnek, hogy félreértik őket? Mert talán a jó zsidó kevésbé jó hazafi? Kevésbé művelt? Kevésbé tisztességes? Ellenkezőleg, az én nézetem az, hogy a keresztények kevésbé pajtáskodnak a jámborabb zsidóval az igaz, de jobban megbecsülik, ha látják, hogy jámbor és becsületes, és hazafiúi és társadalmi kötelességének, állásának megfelel. Sőt, ha azon jószívű igazi tanítóbarátok soraimat elolvasnák, talán meg sem haragudnának őszinteségemért, mert hisz ők maguk is a vallásos gyermeknevelés hirdetői, papjai, s legkevésbé sem vennék rossz néven, hogy mi külön intézményeket óhajtunk, mert azt vallástörvényeink úgy szabják elő. Hiszen ők humán, nemes gondolkozásúak, ők nem kívánják, hogy mi kitérjünk, csak hogy jó magyarok legyünk és azok maradunk mi

zsidó tanítók testestül, lelkestül, ha fiaink nem veszik is igénybe a Tanítók Háza jótóteményeit, ha árváink nem nevelődnek is együtt a keresztény tanítók árváival.

És azért áldás a mi egyesületünk nekünk, mely felkarolja a mi ügyeinket! Van már egy kis árva-alapunk is, vannak segély- és ösztöndíjjaink, de minő csekélyek azok a sok nyomor enyhítésére! Tenni! Sokat kellene nekünk tenni, de honnan, miből, mikor ezek a zsidó iskolák oly szegények, csak vegetálnak, nem élnek! Többnyire tandíjból tartatnak fenn és ez annyira kiaknázza a szegény szülők erejét, hogy gyakran a tanító irkát meg tollat maga ajándékozik a szegény tanulónak, ki sirva jön iskolába, hogy a mamának nincs aprópénze. Ezeknek jótékony előadásokat nem rendezhetünk, de még a bárczáknak sincs kelete.

És mégis mondanék én véleményt erről, csak hogy nem tudom, nem e veszi rossz néven tek. Szerkesztő úr már az eddig mondottakat is, nem-e nagyon ósdiak, korlátoltak az én nézeteim, nincsen e a zsidó tanítóság zöme megelégedve a helyzettel úgy, amint van; ez esetben bocsásson meg tek. Szerkesztő úr bátorságomért és azért, hogy drága idejét igénybe vettem.*)

Vicsáp-Apathi. 1901. január 14-én.

A legmélyebb tisztelettel

Mannheim Sámuelné.

* * *

Tekintetes szerkesztő Ur!

„Értesítőnk“ 5. számában „Egy fontos közigazg. bizottsági és miniszteri végzés“ cím alatt megjelent értesítést a szerkesztő úr becses engedelmével az igazság és valódi tényállás érdekében bátor vagyok oda rectificálni, hogy a két fontos végzés, melynek hivatalos közlönyeinkben való közzététele által hason helyzetben levő kartársaimnak jó szolgálatot véltem tenni, nem a cikkben felhozott előzménynek a kifolyása.

Hitközségem, illetve annak előljárósága és képviselői testülete ritka készséggel megszavazta a tantestületnek a lakbérilletéket már akkor, midőn még ez ügybeni mozgalomról szó sem volt. Felebbezésem csak egy iskolaszéki határozat ellen irányult, mely határozat értelmében engem — osztott iskolában alkalmazott osztálytanítót, — osztályomon kívül még egy más osztályba is küldött, hogy ott heti hat órát tanítsak. Jogaim fenntartása mellett bementem, bevárva a legilletékesebb fórum döntvényét.

Mintegy 6 hónappal ezelőtt vettem a miniszter ur végzését, mely az iskolaszék felebbezését elutasítja és a közigazgatási bizottság ítéletét indokainál fogva helyben hagyja. Ezeket hitközségem jó hírneve érdekében szükségesnek találtam itt felhozni azon alázatos kérelmemmel, szíveskednék jelen soraimat helyreigazításul az Értesítő jövő számában közzététni.

Maradtam kartársi üdvözléssel

Kassa, 1901. május hó 3-án

Schwartz Lipót.

KÖNYVISMERTETÉS.

Kitűnő tankönyv. Ezuttal olyan könyvről teszünk említést, mely nem egyesületünk kiadványa. Sasvári Béla, előnyösen ismert pécsi zsidó tanító és egyesületünk buzgó választmányi tagja egy „Héber Hangoztató és Olvasókönyv“-et írt és adott ki, melyet kartársainknak legmelegebben ajánljuk. Nekünk alkalmunk volt meleg elismerő sorokat olvasni, melyeket szeretett nesztorunk Lederer Ábrahám tanár, dr. Bánóczy József, az izr. képezde

*) Szívesen meghallgattuk és meghallgatjuk az anyát, míg az apák az okos szót megértve tette buzdulnak és tiszta helyzetet teremtenek. Szerk.

igazgatója, dr. *Bernstein* Béla szombathelyi, dr. *Flesch* Ármin mohácsi, dr. *Löwy* Ferencz nagyatádi rabbi és számos más zsidó tudós és jeles tanférfiu intézett szerzőhöz, melyben a legnagyobb dicsérettel nyilatkoznak *Sasvári* kollégánk hangoztatójáról, mely már eddig 50 iskolát hódított meg, különösen olyan iskolákban, hol a *helyes* héber olvasásra nagy súlyt fektetnek. Szerző, ki ezen munkájára nemcsak sok szellemi erőt fordított, hanem megtakarított filléreit is befektette e vállalatba, megérdemli, hogy jó műve, mely most már új és alaposan átdolgozott kiadásban jelent meg, terjesztésék, annyival is inkább, mivel a könyv árából árva-alapunknak is juttat. Tudtunkkal *Sasvári* eddig 96 koronát adományozott árva-alapunk javára. A könyv bolti ára 44 fillér, tanítók részére kívánatra olyan példányt küld, melyben egy kis vezérfonal van a helyes olvasás tanítására. A könyvhöz olvasótáblák is kaphatók szerzőnél. Kívánjuk *Sasvári* kollégánknak, hogy műve hazánk zsidó iskoláiban minél több tért hódítson.

Héber alapkönyv az elemző-összekötő tanításmód szerint. Írták *Gipsz* Ignác és *Klein* Sámuel. Ára kötve 40 fillér. Megrendelhető *Gipsz* Ignác szerzőnél Pöstyénben. A könyvről részletes ismertetést hozunk lapunk legközelebbi számában.

Tanügyi mozgalmak.

— Lapszemle. —

A jóléti bizottság. Hazánk gazdasági pangása, mely már a millenium évében előre vetette árnyékát és esztendőről esztendőre országszerte érezhetőbbé vált, sehol sem pusztított annyira, mint Budapesten, hol számos existencia anyagilag teljesen tönkre ment. Iparunk és kereskedelmünk pangása maga után vont a telek- és házértékek devalválását, a gyárak üzeme a legszükségesebbre szorított, úgy, hogy már az utolsó két évben a munkások ezrei jártak kereset nélkül fővárosunk utczáin. Ezelőtt jómódu családok nem fizethették meg a lakásért járó bért sem, az adó behajtása mind nehezebbé vált és az ezelőtt gazdag székesfőváros abba a kellemetlen helyzetbe jutott, hogy már-már folyó kiadásait sem volt képes fedezni, nemhogy azon nagyobb befektetésekre lett volna pénze, melyeket munkaprogramja szerint teljesítenie kellett. Az itt csak nagyon vázlatosan feltüntetett szomorú helyzet, melynek jobbra fordulása nem volt előre látható, de még csak remélhető sem, az 1901. évi költségvetés kapcsán a közgyűlés határozatából egy 30 as bizottságot küldött ki, mely „jóléti bizottság” elnevezés alatt kezdte meg működését. Feladatává tétetett e bizottságnak, hogy tegyen concret javaslatot arra nézve, mely megtakarítások volnának elérhetők a székesfőváros közigazgatásának különböző ágaiban, hogy ily módon az évről-évre növekedő deficzit helyet az egyensúly Budapest főváros háztartásában helyreállítható legyen. A jóléti bizottság albizottságokra oszlott és a közoktatási kiadások apasztását célzó javaslat kidolgozására *Tenczer* Pál, dr. *Virava* József és *Glück* Frigyes városatyák küldettek ki. Az itt megnevezett albizottság dolgozott legserényebben, mert a f. é. márczius hó 21-én nyert mandátumból kifolyólag április hó 10-én már kész elaboratummal lépett a 30-as bizottság elé. Ugy látszik azonban, hogy az albizottság nem végzett alapos munkát, vagy pedig nem volt elegendő bátorsága, hogy népszerűségét *felfelé* kockáztassa, oly javaslatokkal lépett tehát elő, melyek egyrészt nyugtalanságot keltettek a közvetlenül érdekelt felekben, másrésztől szakítottak azokkal a nemes tradíciókkal, melyeknek szellemében közoktatásügyi szakosztályunkból a főváros tanügyét 1868 óta igazgatták. A székesfőváros mindig elől járt a szép és jó példával és nem rettent vissza a legnagyobb áldozatoktól sem, hogy iskoláit minden tekintetben európai

szinvonalra emelje, most pedig a takarékoskodás parancsolta kényszerhelyeztetel vélte igazolhatni eljárását, melyből kifolyólag fővárosunk oktatásügye a Balkánállamok fővárosainak iskolaügyével egy kategóriába kerülne. Helyesen gondolkozott az albizottság, hogy a tandijakat emelni nem lehet, mert ezen intézkedés első sorban a szegényebb néposztályokat érintené legérzékenyebben, azokat a néposztályokat, melyekben a családfő a tandijmentességre igényt nem tarthat, de nagyobb tandij fizetésére egyáltalában képtelen. Ámde ezen bizottság csak egy szóval sem érintette az iskolaadó behozatalának elodázhatalatlanságát. Bécs városa 30 év óta, az európai fő- és nagyobb városok már emberemlékezet óta az iskola-adóból fedezik közoktatásügyi kiadásainak javarészét és szinte csodával határos, hogyan bírta el a mi gyorsan és folyton fejlődő székesfővárosunk évtizedek hosszu során át ama óriási befektetéseket és kiadásokat, melyeket folytonos és gyors fejlődés tőle követelt. Pedig ha Páris vagy Berlin lélekszám-arányával és tanügyi kiadásaival hozzuk párhuzamba székesfővárosunk kiadásait, még mindig azt találjuk, hogy nálunk 46%-kal a tanügyi kiadások csekélyebbek, mert külföldön a 18—20 osztályu iskolákat nem ismerik, az pedig éppenséggel hallatlan, hogy egy-egy osztályban 60—70 tanuló legyen egy tanár vagy tanító keze alatt. Ki a fővárosi viszonyokat behatóbban ismeri, jól tudja, miért fáztak az illetékes körök mindenkor, ha az iskola-adó eszméje felmerült, pedig ez eszme nálunk már 25 éve kísért és bizony nem kellett volna több ízben is a tanítók és tanárok fizetését és korpótlékát ide-oda „szabályozni“, ha az iskola-adót már 25 év előtt kötelező erőre emelik. Ámde ha különféle gyengéd tekintetek mindeddig kriptába zárva tartották is ez üdvös eszmét, joggal várhattuk volna, hogy életre támasztja azt az albizottság és pedig javaslata első pontjában. A nagy gyárak számára munkások százai és ezrei dolgoznak; egyesek és versenytársulatok milliókat osztanak széjjel a nyert haszon dividendája fejében, a háztulajdonosok nagy kedvezményekben részesültek a főváros részéről, gazdag tözsérek duslakodtak a földi vagyonban, nem-e igazságos követelés tehát, hogy a munkások ezreinek gyermekeit ők taníttassák, mert ők jutottak a milliókhoz a nép verejtéke révén és ne fizesse azt a főváros oly drágán, háztartása egyensúlyának veszélyeztetésével. Mert igaz ugyan, hogy a nagy gyárak tulajdonosai fizetnek különféle czimen többféle adót, de ezen adóból eszközölt befektetéseknek közvetlen hasznát is látták még ott is, hol az ugyan e fajta adóval sujtott alsó népréteg e befektetésekből semmi hasznát nem látott. Ugy áll tehát a dolog, hogy a szegény nép nálunk a gazdagokkal egyaránt viseli azon terheket, melyeknek gyümölcsét a plutokrácia élvezi, de a nagy tőke nem járul azon kiadásokhoz, melyek a vagyontalan népréteg érdekeit is szolgálni hivatvák.

A jóléti bizottság hármass albizottsága tehát nem a jövedelem fokozása, hanem a tanszemélyzet fizetésének reductiója által akarja helyreállítani azt az egyensúlyt, melynek terhei a főváros háztartás-mérlegét nagyon is alágyesztették. Javaslata szerint a népiskolánál ez a reductio elérhető: 1. *A különböző fizetési fokozatban levő tanszemélyzet létszámának arányosítása*; 2. *a tanítónők fizetésének arányos reductiója*; 3. *a tanerők jobb kihasználása által*. Mind a három javaslatba hozott reform részben a tanítóság megélhetése ellen tör, mert tisztességes existenciák megrontását involválja, más részről veszélyezteti a közoktatás terén elért azon szép eredményeket, melyeket kockára tenni több mint könnyelműség, hanem valóságos bűn. Figyelembe véve pedig, hogy az itt javaslatba hozott három módozat mellett, miután a szerzett jogok érintetlenül maradnak, a célba vett megtakarítás is legjobb esetben csak 12—15 év múlva kezdené fagyar gyümölcsseit némi kongó érczen megteremni, miglen az inhumánus intézkedés káros hatását azonnal éreztetné, még az iskola ellenségei sem találhatják, hogy e javas-

latok valamelyes érdemes eredménnyel kecsegtetnének. Inhumánus e javaslat, mert az emberben állati ösztönöket érlel, mikor amugy is nevetségesen sanyarú előmenetele attól függ, hányan dő'nek ki előtte mihamarabb, mert ha az erők pusztulása a természet rendje szerint normális lefolyású, 15—18 évig is eltart, míg a tanító a harmadik fokból az első fokba felvergődik. Aztán láttuk mi már és ki is tapasztaltuk a „létszám ezen arányosításának“ áldásait és a ki ismerni akarja a visszaéléseket, melyek ezen szerencsétlen rendszer manipulációjával jártak, olvassa csak el néh. Békey Imre főv. tanácsnok indokolását, melynek alapján 1878 ban a főváros közgyűlése ezen emberségtelen beosztással szakított. *Jaj az olyan iskolának és annak a nemzedéknek, melynek tanítóját a társadalom odadobja a nyomor prédájává és nem marad boszúlatlanul, ha a társadalom éppen azon osztályok jogait tapossa, melyek az erkölcsi javak fölött örködni vannak hivatva.* A tanítónők fizetésének reductióját is egyelőre alig venné észre a főváros háztartása, de más részről ezen javaslat meghazudtolja azon nemes felfogás szellemét, melyet a főváros közgyűlése oly lelkesen üdvözölt, mikor néh. Alkér Gusztáv tanácsos 1884-ben a tanítók és tanítónők egyenlő díjazását hozta javaslatba. A jóléti albizottság a tanítónők fizetésének reductióját azzal indokolta, hogy míg 533 férfi tanító átlag 11 félnapot mulaszt, az 515 tanítónő átlagos évi mulasztása 30 félnapot tesz. Ámde eltekintve azon magasztos humánus elvtől, hogy a nővel ne éreztesse a férfitársadalom brutalitásában nyilatkozó fölényét, az itt kitüntetett mulasztások sem igazolják a reductiót, melynek káros voltát a tanítóság és tanügy annyiban is megérezné, a mennyiben egy takarékoskodó hatóság még a fiuknál is az olcsóbb női tanerőket alkalmazná még a fuosztályok jórészeben is, oktatásügyünk nagy kárára, mert a mint helyén látjuk a tanítónőt a leányiskolában, ép oly károsnak ítéljük alkalmaztatását a fiuknál. Számokban kifejezve a tanítóknak a különböző fokba való arányos beosztása 240.000 koronát, a tanítónők fizetésének reductioja 250.000 K megtakarítást eredményezne elméleti hozzávetések szerint, de a mint fentebb kimutattuk, ezen megtakarításról csak hosszú évek után lehet szó, a nőtanítók 250.000 koronájáról plane majd csak akkor, ha a mai tanítónő-nemzedék már egészen kihalt.

Itt megjegyezzük mellékesen, hogy miglen a jóléti albizottság a polg. iskolai tanítónők fizetésének leszállítását is javaslatba hozza és az itt elért eredményt betudja a 250.000 koronába, a polg. iskolai tanárok fizetését érintetlenül hagyja. Ugy látszik, hogy a jóléti bizottság a fizetés rendezés czimén megrendszabályozott polgári isk. tanárok jólétét nem találta olyan rózsásnak, hogy azt még megbolygatni is kellene.

A jóléti albizottság további 100.000 koronát vél megtakaríthatni a tanerők jobb kihasználása által. E javaslat szerint a tanítók végeznék a hitoktatást, más részről az egyes osztályok tanítói a 20—24 órán felül ellátnák az V., VI. osztályokat, melyekben a tanítás ily módon csak nyomoruságos toldozgatásból állna elemi oktatásunk nagy kárára. Az albizottság e „szükségtanítást“ — bocsánat a kegyetlenül rossz szóért — szaktanításnak nevezi, holott az a felmerült alakban a szaktanításnak csak parodiája. A szaktanítás egész embert kíván, ki tárgyanak él, de mert véletlenül a második osztály tanítója heti három órában szabad, melyre időre hatósága beosztja a VI. osztály természetrajzi tárgyainak tanítására, ezen eljárást „szakoktatás“-nak lehet ugyan csufolni, de mi egészen másnak tekintjük: harangöntésnek, melyet a kassai hajdu végez. A bizottság ezen javaslata különben a törvényes eljárásba is ütközik, mert igaz ugyan, hogy a székesfőváros 1876-ban 686. közgy. sz. a. alkotott szabályzata kimondja, hogy a tanító osztályában 26 órai tanításra kötelezhető, de ugyanezen szabályzat első pontja világosan és felreérthetetlenül az osztályrendszert fogadja el, az állam által a közs. iskola-

székek számára adott utasítás 44. §-ának 3. pontja pedig határozottan rendeli is, hogy az elemi iskola tanítói között az osztályok és nem a tantárgyak osztandók fel az iskolaszék által.

A jóléti albizottság beszüntetni javasolja továbbá mindazon felsőbb- és szakiskoláit, melyeknek fentartására a törvény nem kötelezi, úgy, hogy két reáliskola, egy iparrajziskola, három felső kereskedelmi iskola és két felsőbb leányiskola fokozatos beszüntetésével mintegy 600.000 korona megtakarítása volna elérhető.

Látjuk tehát, hogy a jóléti albizottság kerek számban 1.100.000 korona megtakarítását célozza; de ha megfontoljuk, hogy ezen megtakarítás székesfővárosunk reputatiojának, közművelődési intézeteink egy tekintélyes részének eltörlése és közoktatásunk színvonalának súlyosztásának árán történik, egybevetve e nagy erkölcsi károkat az aránylag csekély megtakarítással, minden habozás nélkül azt merjük állítani, hogy az albizottság javaslata merénylet a székesfőváros jó hírneve ellen, mely ellen első sorban a főváros hatóságának és polgárságának kell tiltakoznia.

Sajnálatos, hogy az albizottság ezen javaslatának tárgyalása közben oly szavak is ejtettek, melyek a tanitóságot érzékenyen illették, mert hiszen, ha a főváros hatósága a tanítók fizetését reducálni akarja, nem okvetetlenül szükséges, hogy ezen eljárását a tanítók qualificatiójának becsméréssel és egyéb insinuációkkal tétézze. Ez is egyik oka volt, hogy a tanitóság a javaslatba hozott reformok ellen zugolódni kezdett s ha megindult mozgalma nagyobb arányokat nem öltött, ezt csak józan vezetőinek köszönhetjük. A május 12-én egybehívott ülés ugyanis többek csillapító felszólalása után megnyugodott abban, hogy a különböző iskolafajták embereiből egy bizottság küldessék ki, mely memorandumot készítsen a fővárosi hatósághoz, részben, hogy érdekeit megvédje, részben, hogy a javaslatba hozott intézkedések káros következményeit kimutassa.

E közben a székesfőváros tanügyi osztálya főnököt cserélt és úgy halljuk, hogy dr. *Bárczy* István új tanácsos a tanácsülésben azonnal kijelentette, hogy székesfővárosunk virágzásnak indult tanügyét kilátásba helyezett megtakarítások czimén káros experimentumoknak kitenni nem fogja soha.

Ugy látszik tehát, hogy a tervbe vett javaslatoktól egyelőre nincs sokat tartanunk. Sőt azt hisszük, nem lesz belőlök semmi. A székesfőváros talál módot takarékoskodni nagyon sokfelé, csak keresnie és akarnia kell. Kulturális törekvéseit pedig ne sajnálja, megtérülnek azok százféléképen és megtérülnek már akkor is, mikor ezek révén hazánk mint folyton emelkedő kulturállam az európai népek jóakaró figyelmét vonja magára.

Az albizottság javaslatainak sorsáról pedig olvasóinkat esetről esetre tájékoztatni fogjuk.

(B. J.)

VEGYESEK.

Egy derék tanító méltatása. A Pécsen, *Schneider* István, közs. isk. felügyelő szerkesztése mellett megjelenő „*Néptanoda*“, mely XXXIV. évi pályafutása alatt mindig a tanító és iskola jogaiért szállott sikra és a szabad eszméknek volt mindenkor tántorithatatlan harczosa, m. havi 19-ik számában lelkes vezércikkben méltatja a zsidó tanitóság egyik méltó büszkeségét, *Klingenberg* Jakab, pécsi igazgatót, egy másik jelesünk, *Bányai* Jakab tollából. A lap első oldala a szépen méltatott férfiúnak sikerült arczképét hozza és ha mi az őt és félhasábos életrajzot nem közöljük, úgy ezen eljárásunkat csak azzal motiváljuk, hogy bárha *Klingenberg* immár négy évtizedet töltött

a tanítói pályán, reméljük, hogy még évek során activ minőségben szolgálni fogja az iskolát, és első sorban a zsidó iskolát, melynek jeleseinkkel karöltve, a szó nemes értelmében polgárjogot szerzett a hazában. Hiszen *Klingenberg* még ma sincs 60 éves és csak érdemei nagyok, de ereje teljében van. A pécsi izr. hitközség nemes gondolkozásu előjárósága méltatni tudja a férfit, kinek tanítását nagy Eötvösünk elragadtatással végig hallgatta és kinek tanítói és polgári élete kristálytiszt, mint a patak vize, mely termékenyít, de iszapot nem hord magával. Csendes szemlélő volt egész életében és nyugodt, higgadt temperamentummal és okos szóval hatott mindenkor, ha beszélnie kellett. Igazságos és nem féltékeny soha mások érdemeire és a nálánál fiatalabbakat, ha bennök tehetséget vett észre, mindig szeretetteljesen buzdította és örült azoknak sikereinek. Nagy, szerető szívvvel áldotta őt meg Isten és a méltatlanságokat, mint igazi férfi el tudta tűrni és sokat, nagyon sokat tudott megbocsátani és feledni. A jelesek élete folytonos küzdelem még oly szerencsés contempláló természet mellett is, mint a mily áldott az övé, de a kiválóság áldásaival, fájdalom, azon büntetés is jár, hogy a rágalom és irigység nyilaitól sebezve kell végig járni az életet, melyet a köz szolgálatában nemesen töltenek. Mennyi éjjelezés, mennyi tanulmány, mennyi küzdelem árán vétetünk észre, de alig válik ki egy is a sok közül, már ott terem mellette a marakodó rosszakaró, mely lerántani akarja az érdemet, az érdemet, hogy a természet nivelláló rendje szerint egyenlően kicsinyek legyünk mindnyájan. Azt hiszem: *Klingenberg* szeretett barátom lelkéből beszélek, midőn így jellemzem életét. De a világosságtól elválasztható-e az árnyék és valljon ez árnyék megakadályozhatja-e a világosság áldásos hatását? A pécsi hitközség, mely nagy áldozatokat hoz iskoláiért, inkább könnyíteni fog *Klingenberg* terhén, ha a nagy, az áldásos és sok munka után teste már a bágyadtságot kezdi érezni, de meg fogja tudta becsülni a szellemet, mely e testben él és működik, mely egy nemes életnek tükré és az ifjúságnak kincses bányája. A pécsi érdemes előjáróság jól tudja, hogy ő benne a legjobb kezekre bízta iskolája vezetését és mint gondos kertész neveli a hitközség reményteljes csemetéit, hogy az utódok méltók legyenek az elődökhöz. Nem méltatni akartuk e néhány sorban *Klingenberget*, hanem reflektálni akartunk csupán a „Néptanoda“-ra, mely olvasói buzdítására és okulására ismertette élete folyását. Mi azonban, kik vele mindenben egy célú szolgálatunk, évtizedek óta buzdulunk adott példáján és csak azt kívánjuk, hogy példaadó munkásságával, nemes életével hasson áldólag kartársaira és iskolájára még sokáig!

Mi a tragicomicum? Erre a kérdésre az empirika törvénye szerint úgy válaszolhatunk: a tót-raszloviczi vigjáték, melyben az állásából mesterséges raffineriával kimanipulált zsidónak, *Meisner* Kálmán tanítónak jut a tragikus hős szerepe, melynek láttára egyik szemünkkel sirunk, a másikkal nevetünk.

Ha e lapok szerkesztője azt tűzte volna feladatául, hogy keztyüs kézzel dédelgesse a személyeket és szépítgesse a korhadt állapotokat is, ó, akkor most a *Meisner* eset alkalmából nem venne és nem vétetne észre semmit, hanem tanulságos mintaleckében tárgyalná a „hidegvérűeket”: a békát, a gyikot, a sziszegő kigyót, melynek átkos nyelve mar, de mert e lapok szerkesztője az ügyet szolgálja, nem hallgat el akkor, mikor az eljátszott szindarab mögött legördül a függöny, hanem előkészítjük az *epilogust*, a mint azt annak idején megígértük. Rekapituláljuk csak még egyszer, mi a *Meisner*-ügy lényege? Sárosmegyében kiadják a jelszót, hogy az iskolákat államosítani kell. Mint szerte az országban, úgy Sárosban is van több nyomoruságos zsidó iskola. Nyomoruságos azért, mert a hitközség tagjai szegények, az iskolának semmi néven nevezendő vagyona nincsen, maga az iskolafentartó koldus szegény, az iskola-épület kifogásolható, még berende

zése is hiányos. Csak egy van benne, a mi egészséges, a *szellem*, mely áthatja. Ennek a szellemnek ugyan semmi becsé nincsen, pláne az állam fütyül reá, mikor csak azt lehetne mint fundus instructust átvennie. Ugyan mit csináljon az állam a „szellemmel“, plane — és „ne vigy minket kísértetbe“ — zsidó szellemmel, mikor az államnak fundust kell átvennie és nem szellemet. Jól van tehát, segítünk a bajon kerülő utakon! Az iskolahelyiséget kifogásoljuk és bezárjuk az iskolát. A hitközség nagy zavarba jön, a tanító még nagyobbba, mert nem kap fizetést. Nagy várakozás után kijön a szolgabíró és nem találja okadatoltnak a szigorú eljárást, miért is elrendeli, hogy a falusi iskolát csak nyissák meg újból és adják át hivatásának. A tanfelügyelő ur erre megharagszik, újból kifogásolja a felszerelést, mely ezen falusi iskolában kritikán alul áll és újból bezárja az iskolát. Ebbe már nem szólhat bele a szolgabíró és hónapok mulnak a nélkül, hogy a zsidó tanító hivatását teljesíthetné. Ámde, ha tanítás nincsen, a hivek iskolapénzt sem fizetnek és a szegény zsidó tanító koplal családjával hónapokon keresztül. Az államosítás kérdése e mellett megérett, csak az a bezárt zsidó iskola állja még utját. Ha tehát illo tempore Haynau a magyar zsidóságtól első felháborodásában öt millió hadisarczot kérhetett, miért ne kérhetne a tanfelügyelő ur 6000 koronát a tót-raszloviczi zsidóktól, hogy ezen pénzen egy falusi iskolát építsen az állam. De ha a magyar zsidóság nem fizethetett öt millió forintot, még a bőre árán sem, a tót-raszloviczi zsidókból sem lehetett kipréselni ily összeget, kik ily nagy summát egy rakáson még soha nem is láttak és el sem hiszik, hogy ennyi pénz van a világon. No, de van egy expediens. A hitközség jó tanácsot kap, kielégíti a tanítót, kibe már csak háltni jár a lélek 300 forinttal. Az éhségtől elcsigázott családnak megtört ellentálló ereje, a nagy kincset elfogadja és jöjjön, a minék jönnie kell. Ámde, midőn Ádám és Éva ettek a tiltott fa gyümölcséből, megnyíltak szemeik és mikor a szegény tanítónak adósságai kifizetése után még maradt annyi pénze, melyből néhányszor jóllakhatott, feltámadt benne az *ember és kereste jogait*. Feljött a fővárosba, kilincsel a miniszteriumban, keresett pártfogókat, hat hónapig napjában tíz krajczárból élt néhány száraz zsemlén, de ügye nem haladt előre. Boldogtalan ember! egy kis keresztviz nyomban segít bajodon, de mert zsidó hitedhez hű maradsz, nincs kegyelem, nincs irgalom! Azaz, dehogy nincs! Egy alkalmatlan és szemtelen firkász, ki még ez idő szerint a zsidó tanítók hivatalos lapjának legitim képviselője, kiállhatatlanul pimasz modorában szová teszi az ügyet, lármát csap, agitál; hogy tehát a kényelmetlen helyzetnek vége szakadjon, a kormány félhivatalos lapja, a „Magyar Nemzet“ ugyancsak félhivatalos kommunikét tesz közé, mely szerint ő Excellentiája kiadta az ügyet tanulmányozás és részletes jelentéstétel végett. De hova? Oda, hol azt mondták már hónapokkal azelőtt, hogy a „hunczut zsidó“ még sem fog bejutni az állami iskolába, mert a girálti zsidó tanító, a „Pester Lloyd“-nál szerzett összeköttetései révén, becsuszott ugyan, de még több zsidó tanító kinevezésével az államosítás szent ügyét discreditálni nem fogjuk. Az ügy tehát nem ment, „de rege male informato ad regem melius informandum“, hanem az ügy tanulmányozása és elreferálása ugyanazon személyhez tétetett át, kinek *Meisner* Kálmán keserves sorát már ab ovo köszönhetette. Ez a tragicomicum, hol egyik szemünkkel sirunk, a másikkal nevetünk! Rut játék ez, melyet illetékes helyen kellőleg jellemezni is fogunk, úgy a mint azt megigértük. De a kigyó szerepe megkezdődik és hogy tétlenségét palástolja, az átkozott kigyó sziszegését is hallatja, marását érezzük és türelmesen elviseljük, mint sok egyebet. Mindenek előtt azt akarja elhitetni egyelőre a fővárosi zsidó tanítókkal, hogy a mi erélyes — olvasd durva — fellépésünk rontotta el a Meisner dolgát, holott valójában kutya se mozgatta volna fülét, ha mi azt

ismételten szóvá nem tesszük. A sziszegő kigyó azt is sugja, emberbecsületet orozva, hogy Meisner tudatlan, voltaképen szatócsból vedlett tanítóvá és diplomáját pénzben vásárolta, holott mi be tudjuk bizonyítani, hogy Meisner rendes bizottság előtt, annak rendje és módja szerint tett tanítóképesítő vizsgálatot, a magyar nyelv terjesztése körül érdemeket szerzett, életét mint zsidó pap fia kiválóan a héber tudományok studiumával töltötte, melyekben tekintélyes ismeretekre tett szert. Adjunk igazat a „Magyar Nemzet“-nek; mondjuk — de soha sem concedáljuk — hogy a tót-raszloviczi zsidók „szűkeblősége“ tény és való, szabad volt-e a humánus magyar kulturállamnak földönfutóvá tenni egy zsidó tanítót, kinek elvégre semmi köze ahhoz, van-e községének átadni valója, vagy nincs. Emberséges eljárás-e földönfutóvá tenni egy zsidó tanító családot azon humánus kormány részéről, mely oly mód fölött előzékeny volna, ha egy zöldsáz község még adósságokkal terhelt iskolájának átvételéről is volna szó és mely oly mód fölött előzékeny, midőn a legutolsó oláh iskolával együtt átveszi a tudatlan daszkált, ki sok esetben még a magyar betűket sem tudja leírni helyesen és kinek a magyar államról táplált érzelmeiről és vélekedéséről nem is szólunk. Ennyit válaszolunk *ad rem* a „Magyar Nemzet“-nek m. hó 3-án „*A tót-raszlaviczai ügy epilógusa*“ czimen megjelent közleményére. A mi pedig az „*epilógust*“ illeti, hát csak lassan a testtel! Az epilógust még nem hallottuk, csak most van készülöben és a mi ama lap személyes invectiváit illeti, azokra nem tartjuk érdemesnek reflektálni. *Hiszen a miniszter ur parancsol, a kutya ugat, a karaván halad és eléri célját.* Mert lehet, hogy szegény Meisner Kálmán tanító most már „csak azért is“ földönfutó marad, de mi meg alaposan el fogjuk venni kedvét az illető állami közegeknek, hogy állami ügyben a köz-rovására „antisemitizmusban“ utazzanak. S ugyebár, ha máskor majd kétszer is meggondolják a magyar kormány alkalmazottjai, hogy kimanipuláljanak egy szegény zsidó tanító családot fészkeből, már célzt értünk s helyesen alkalmazhatjuk a „Magyar Nemzet“ hetyke rovatvezetőjével szemben a bölcs arab közmondást: „*A kutya ugat, a karaván halad.*“

Pályázat tanfolyamhallgatói állásra. A siketnémák váczi kir. országos intézetével kapcsolatos gyógypaedagogiai tanítóképző tanfolyamon az 1901—1902. tanév elején 10 tanfolyamhallgatói állás lesz betöltendő. Pályázhatnak oly 30. életévüket még be nem töltött nőtlen emberek, kik elemi-, polgári-, vagy ennél magasabb paedagogiai képzettséget igazoló oklevéllet birnak. Elsőbségben részesül az oly pályázó, a ki a tanítás terén már gyakorlatilag működött és a német vagy franczia nyelvben jártas. A 2 évig tartó elméleti és gyakorlati tanfolyamon a siketnémák, vakok, képezhető hülyék, dadogók és más beszédhibákban szenvedők tanítás- és nevelésmódjaiban nyújtatik képzés. Javadalmazás évenként: 480 korona ösztöndíj és ezenfelül az intézetben teljes ellátás. A szakvizsgálat sikeres kiállása esetén kinevezés valamely hazai gyógypaedagogiai intézetbe. Az előképzettséget és az eddigi gyakorlati működést igazoló, esetleg még más okmányokkal is szabályszerűen felszerelt kérvény a vallás- és közoktatásügyi m. kir. ministeriumhoz czimezve, legkésőbb f. évi július 5-dikéig, a pályázó által személyesen nyújtandó be, az alulírt igazgatósághoz. — A felvett 10 tanfolyamhallgató közül az első tanévre 6 a siketnémák váczi-, 2 a vakok budapesti-, 1—1 pedig a siketnémák kolozsvári és temesvári intézetéhez fog beosztatni. Az utóbbi 3 intézetbe beosztott tanfolyamhallgatók azonban a 2. tanévben elméleti képzésre a váczi intézetbe fogunk berendeltetni. Vác, 1901. május hó. *Borbély Sándor*, siketnéma-intézeti igazgató.

A pesti izr. nőegylet közgyűlése. A pesti izr. nőegylet m. hó 22-én tartotta meg *Herzl* Antalné elnök elnöklete alatt az idei XXXV. rendes közgyűlését. A felolvasott részletes évi jelentésből a következők emeltetnek ki:

A lefolyt évben rögtöni segélyezések czimén összesen 76,384 *kor.* osztatott ki *segélyek* czimén. Az egylet *leányárvaházában* a lefolyt igazgatási évben 53 teljesen elárvult gyermek, az *árvamenhelyben* pedig 50 félig elárvult gyermek nevelkedett. Mindkét intézet kiadásai, valamint a részben künlakó, részben rokonoknál elhelyezett 70 árvaival együtt az egylet által gondozott 173 árvának fentartási költségei 70,295 *kor.* 21 fillért tettek ki. A pesti izr. nőegylet *népkonyhájában* mult évi április 1-től f. évi április 1-ig összesen 158,439 *személy étkezett* — valláskülönbség nélkül. Ezek közül 20,351 *személy* — többnyire szegény tanítók — egészen ingyen. Ezenfelül m. évi decz. 15-től f. é. márcz. 15-ig 5211 éhező iskolás gyermek, köztük 1400 gyermek teljesen ingyen. Általános helyesléssel találkozott az egylet ama akciója, mely az elmúlt télen a *munkanélküliek* nagy nyomorának enyhítésére irányult, melynél fogva január 2-től febr. 15-éig, tehát 6 hét alatt 40,500 adag meleg leves és kenyér került az esti órákban kiosztásra *teljesen ingyen*. A népkonyha kezelési költségei 46,784 *kor.* 96 *fill.* volt. Az egylet jótékonyági ágainak és általános igazgatásának összkiadásai 199,601 *kor.* 56 *fill.-t* tettek, melynek fedezésére csak 168,695 *kor.* 79 *fill.* bevétel volt. A kezelési hiány, mely 30,905 *kor.* 77 *fill.-t* tesz, a megfelelő egyes alapokból való leírás útján nyert fedezetet. A jelentés felsorolja továbbá a mult évben lefolyt számos alapítványokat, hagyományokat és adományokat, melyek lehetővé tették, hogy ezen nagy kezelési hiány fedezése után az egyleti vagyon a lefolyt évben ismét 41,897 *kor.* 60 fillérrel *gyarapodott*. — A Jókai-utczában ujonnan épített leányárvaházát illetőleg jelentés tétetett, hogy az építkezési munkálatok már befejeztettek s az legközelebb rendeltetésének átadatni fog. A 2 árva-intézet növendékei már a jövő hóban az új árvaházi épületben helyeztetnek.

A jelentést a közgyűlés jóváhagyólag vette tudomásul és a választmány-nak a *lefolyt igazgatási* évre a felmentvényt megadta. Egyben az egylet érdemdus elnökének, valamint az alelnököknek és előljáróknak, ugyszintén az egész választmánynak és *Forrai Gábor* titkárnak önfeláldozó és sikeres működésükért a közgyűlés egyhangu köszönetét nyilvánította, valamint köszönetet szavazott még a *sajtónak* és valamennyi pártfogójának.

Az orsz. izr. tanítóképző-intézet önképző- és zeneköre m. hó 5-én tartotta diszülését, a pesti izr. hitközség nagytermében. Az igen ügyesen megválasztott műsor egyes darabjait a hálás közönség tapssal jutalmazta. Ugy a rendezők, valamint a szereplők teljes dicséretet érdemelnek

Felhívás előfizetésre. *Barta Lajos*, a nagykanizsai izr. hitközség titkára, felkéri mindazokat, kik „*Hitközségi ügykezelés és az izr. felekezetre vonatkozó törvények és ministeri rendeletek gyűjteménye*“ czimű művére előfizetni óhajtanak, hogy az összeget, vagy megrendelést legkésőbb f. évi junius hó 10-éig juttatták hozzá, hogy a nyomtatandó példányok száma iránt tájékozhasssék. A mű előfizetési ára füzve 6 K., kötve 6 K. 60 f., (bérmentes megküldéssel 30 f.-rel több), bolti ára azonban jóval magasabb lesz.

E könyvet, mely valóban hézagpótló lesz, s a közérdeket lesz hivatva szolgálni, ismételten igen melegen ajánljuk lapunk t. olvasóinak figyelmébe. Minden hitközség, s minden tantestület, ugyszintén izr. egyletek jó hasznát fogják ennek látni. Egyébként utalunk lapunk áprilisi számában közölt előzetes ismertetésünkre.

Eljegyzés. *Letényi Armin*, varannói áll. isk. tanító érd. tagtársunk kedves leányát, Gizella kisasszonyt, eljegyezte *Moskovits Géza* ur, magánhivatalnok Kassán. A jegyes párnak, valamint a derék örömszülőknek gratulunk. — *Weisz Samu* fertőszentmiklósi kartársunk eljegyezte *Krausz Irma* a.-t, *Krausz Armin* csornai tagtársunk kedves és szeretetreméltó leányát. *Krausz* kartársunknak s a jegyespárnak sok szerencsét kívánunk.

K

Esküvő. M. hó 27-én tartotta esküvőjét *Roóz* Jenő ur *Szontágh* Mariska kisaszonnyal, *Szontágh* Jenő érd. nyugalmazott kartársunk kedves leányával, a szolnoki izr. templomban, nagy és diszes közönség jelenlétében, mely a köztisztületben álló örömszülék e szép ünnepén a templomot megtöltötte. Szeretettel üdvözljük ez alkalomból mi is *Szontágh* Jenőt, kinek egyesületünk körül a multban szerzett érdemei nem mentek feledésbe. Adassék meg neki és mindazoknak, kik szívéhez legközelebb állnak, hogy közös családi örömeikben megtalálják azon földi boldogságot, mely tiszta életű embereknek legszebb égi jutalma.

Halálozás. Lapunk zártakor vesszük a szomorú hirt, hogy *Kaufmann* József L., a pesti izr. hitközség buzgó vallástanítója, m. hó 29 én. élete 56 ik évében, rövid betegség után meghalt. A pesti izr. hitközség tantestülete a közbecsülésben részesült tagtársának elhunytáról külön gyászjelentést adott ki.

Szerkesztői üzenetek.

Frank Miksa urnak *B.-Feketehegy*. Nagy önmegtagadásunkba kerül, hogy kérelmének nem teszünk eleget és levelét nem tesszük közé, de utolsó két cikkünk annyi csalódást termelt számunkra, hogy mi egy szót sem írunk többé azon eszmék védelmére, melyeket egyesületünk tagjai vannak hivatva érvényre emelni vagy elejteni. De köszönettel tartozunk önnek és sok kartársnak az elismerő sorokért, melyekre rászolgálni törekvünk.

X. Y. Az illető nem lehet a nyugdíjalap tagja. Arra pedig soha se törekedjék, hogy az illetőket jobb belátásra bírja. Hiszen régi igazság: „Gegen Dummheit kämpfen Götter selbst vergebens,” amely jeles mondás azonban nemcsak az ön esetére illik, hanem sok más esetre is. Szakember még csak párhuzamot sem von a két könyv között, a s. tanf. urnak pedig voltaképpen semmi köze sem volna a dologhoz, lévén ez teljesen a felekezeti iskola benső házi ügye. De hát egy fecske nem csinál nyarat. Hogy pedig az ön iskolaszéki elnökének a pap jobban tetszik, mint a papné, ez izlés dolga, mert mi például a szép papnét jobban szeretjük, mint a szép papot, ha mégugy suhog is a reverendája. Mert nem a korszót nézzük, hanem a tartalmát.

Knopfler Sándor urnak *S.-A.-Ujhely*. A mint lapunk mai számából meggyőződhetik, levelét szóról-szóra közöltük és nem éltünk b. felhatalmazásával, hogy belátásunk szerint változtassunk rajta. Csak azt fájjalom, hogy ön bántva érzi magát cikkére tett azon megjegyzésünk miatt, *hogy nem mindenki tud jó könyvet írni, ki mint cikkíró teljesen bevált*. Ön sértő célzást látott e szavainkban és magára, illetve könyveire vonatkoztatta e megjegyzésünket. Ezt pedig nem jól tette, mert eltekintve, hogy péld Irálytanát a legjobb elemi isk. tankönyvek közé soroljuk, oly igaz és őszinte barátsággal és tisztelettel viseltünk ön iránt évtizedek óta, miről számos levelünkben adtunk kifejezést, hogy ön nem volt feljogosítva véleményünket saját személyére vonatkozó célzásnak tekinteni. Ha ön most visszavág, jól teszi és bünbánólag bevalljuk, hogy bizony tehetségünk messze innen marad törekvésünkön. S ezzel kvittek vagyunk. De véleményemet fentartom, kijelentve, hogy nem személyre czélozva, hanem általános tapasztalat után mondom: a cikkíró oly messze esik a jó könyvirótól, mint szobafestő a festőművésztől, mint a kőfaragó a szobrásztól. Ezek után pedig tartson meg engem régi barátságában. Üdvözet!

L. A. Varannó. Sziveskedjék kérésével a titkárhoz fordulni, (Sip u. 12.) mert az adminisztráció nem reánk tartozik. A címeket nem használhatjuk, mert el vagyunk halmozva munkával, de nagy köszönettel vesszük, ha elfárad ismerőseihez, hogy a jutalomkönyv megrendelését kieszközölje. Hiszen mi is naponta eljárunk egyik-másik kartárs ügyében, mert kéz kezet mos.

H. M. Szatmár. A szives megemlékezésért fogadja baráti köszönetemet.

Szabadalmi szám 16794.

BECK KÁROLY

szabadalmazott ablak-szellőztető készülék készítő

Budapest, VIII. József-utca 14.

Az egészség a fő! Melyet csakis kellő szellőztetés által érhetünk el.

Beck Károly-féle újonnan feltalált és szabadalmazott ablak-szellőztető készüléke magyar gyártmány, mely most már felülmúlja az összes külföldi és mostanaig alkalmazott szellőzőket úgy célszerűségben, jóságban, mint olcsóságukban. Minden ablakra alkalmazhatók. Egészségügyi szempontból 45°/_o nyitás által légvonat kizárva.

 Több mint 3000 darab már használatban van.

Számtalan elismerő levél van kezeimben, mely a t. közönség megalégedését nyilvánítja.

Ablak-szellőzők 7 kor. 60 fillértől feljebb. Költségvetések ingyen és bérmentve.

Mérték vétele végett szíveskedjék hozzám fordulni.

Ablak-szellőztető készülékeim használatban vannak a következő nevezetesebb helyeken :

Budapest, Nemzeti Kaszinó Kossuth Lajos-utca. — Kereskedelmi Miniszterium, Budán. — Ref. főgymnásium, Deák-tér. — Magyar kir. Ludovica. — Kispesti állami elemi iskolában s több kórházak és iskolákban a fővárosban és vidéken, kitűnőnek bizonyult.

Tisztelettel **BECK KÁROLY,** szabadalmazott ablak-szellőztető készülék készítő és lakatos.

 Mindennemű épület- és műlakatos munkát készítek a legjobb kivitelben.

Megrendelések úgy Budapesten, mint vidékre gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

Czimbalmaim az ezredéves kiállításon kitüntetve.

Szalon-czimbalmok

pedálos barna vagy feketében, kitűnő erős csengő hanggal, erős szerkezettel, 3 évi jótállással. Bolti ár 150 frt, nálam 75 frt-ért kaphatók.

Alapos tanítást is elvállalok, havonta 8 frtért.

Arjegyzéket ingyen és bérmentve küldök

JEGESI GÉZA

műokleveles czimbalomkészítő és a vaskoronás czimbalom feltalálója

BUDAPEST,

VII. Nefelejts-utca 43. sz. készitési telepen.

KERESKEDELMI FORGALMI IRODA

(Tulajdonos: GLÜCK SALAMON)

BUDAPEST, VII., Hársfa-utca 4., I. em. 10.

**Házak, ingatlanok és mindennemű üzlet eladás és vétel
közvetítése.**

Gyorsan közvetít pénzt váltóra és betáblázásra,
utólagos díjazás mellett. — Elfogad megbízást
mindennemű discret ügyekre, titoktartás mellett.

Mindezen üzletek gyorsan elintéztetnek.

Malik Zsigmond

kerékpár-készítő és javító-műhely

Budapest, VIII., Berzsenyi-utca 3 sz.

*Elfogadok megrendeléseket legjobb angol anyag-
ból készített kerékpárokra, 2 évi jótállás mellett.*

Legegyszerűbb kezelésű automobilonkra

(motorkocsik),

zománczozások, nickelozések, valamint minden e szakba
vágó munkák a legolcsóbb árak mellett eszközöltetnek.

A vizsgálatok alkalmával kiosztandó

Jutalomkönyvek

gyanánt ajánljuk a következő ifjúsági iratokat:

A Hazáért és Szabadságért.

Finom velin papirosra nyomva, szép illusztrációkkal, szép kötésben.

Ára 1 kor. 20 fill. (Bolti ára 1 kor. 60 fill.)

A Szabadságharcz Hősregéi.

Finom velin papirosra nyomva, díszes illusztrációkkal, szép kötésben.

Ára 1 korona. (Bolti ára 1 kor. 40 fill.)

A megrendelések egyenesen a szerzőnél eszkozlendők e czim alatt:

Barna Jónás Budapest, Kerepesi-út 61.

Van szerencsém a n. é. közönség szives tudomására hozni, hogy
II. kerület, Fő-utca 7. sz. a. (a főpostával szemben)
egy a mai kor követelményeinek teljesen megfelelő

látyszerészeti üzletet, műhelylyel egybekötve
rendeztem be.

Dúsan felszerelt raktárt tartok orrcsüptetők és szemüvegek-
ből, 14 karátos arany, double arany, állany, alluminium, ezüst,
teknősbéka, bivalyszarv stb. keretekben, színházi, tábori lát-
csövek, mindenféle kivitelben lorgnonok, valamint kipróbált és
hitelesített hőmérők és időjelzők s minden e szakmába vágó lát-
szerészeti cikkekből.

Mindenféle e szakba vágó javításokat elvállalok s azokat pontosan, jutányo-
san s gyorsan eszkozlöm.

Az optika terén hosszú időn át szerzett tapasztalataim azon kellemes hely-
zetbe juttattak, hogy az általam kiválasztott szemüvegekhez az orvosi rendelés
nem feltétlenül szükséges.

Főtörekvésem oda fog irányulni, hogy t. vevőimet minden tekintetben
teljesen kielégítsem s midőn még a nagyérdemű közönség kegyes pártfogásáért
esedezem, magamat a n. é. közönség szives jóindulatába ajánlva, maradok

teljes tisztelettel

Grosz Sándor, látyszerész

Budapest,

II. kerület, Fő-utca 7.